БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

С-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 108 (8633)
МАИН
9
ПЯТНИЦА
1958 он

Сэн 20 мүнгэн

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Тарилгын агротехникые наринаар сахия

жэлдэ эрхим тайгаар ажал- ороохэ таряа- артаабхын, тэ- болон бусад алнуудай үн- баян ургаса туйлахын социалистическэ мүрысөөн хаанагүй үргэнөөр дэлгэ- ичурынхидэй жэшээгээр Тар- йн, Кударын, Түнхэнэй болон колхозууд шэниисын гектар зуун пүүд ургаса абахын үсэд нэтэрүүгээр оролдожо й.

убликымнай колхозууд гүрэн- далдажа абаһан трактор, ма- уудаа бүтээсэ ехэтэйгээр ажа, эртын ороохотэ урга- удые нёдондоной энэ үеынхи- ёр дахин ехые таряад байна. атайн, Закаменай, Кударын, ын колхозууд абаһан уялга- бодэтоор бэелүүлхын түлөө ын алхам хэжэ, эртынгээ та- дүүргэжэ байна.

ин аймагай «Заветы » колхоздо Доржо Бад- Нима Молонов гэгшэ- тэлбэрилдэг механизаторнууд халаан бүриингөө даабарие шанартайгаар үлүүлэн дүүр- болонхой. Трактористнууд Машеев, Сергей Бадмаев бо- сад мүрысөөндэ түрүүлжэ Механизаторнуудай оролдо- оор ажаллаһанай ашаар хара шэниисэнь бүхыдөө һайн пар хэрээһэлүүлэн таригдаа.

р баян ургаса абахын түлөө ническэ заабаринуудые на- сахиха хэрэгтэй гэжэ энэ ойхид һайн мэдэдэг. Имагтал лгын хүсөөр тэдэнэр нёдондо арилгынгаа гектар бүриһөө тнерһээ дээшэ ургаса абаа Тиихэдэ зарим газарһаа гек- 22 центнер хүрэтэр шэниисэ аа һэн. Жэл бүри энэ колхо- һайн, таарүү сэртын үрэһэ- йдаг. Гадна поли дээрээ мү- нган тонно наг шэбхэ, 200 минеральна үтэгжүүлгэ Тарилгын урда тээ бүхы па- рнойлоо, мүн сеялкынгээ хой- жодон мухарюулгаар газараа жэ, нягтаруулдаг.

ээ тиитэр үндэр баян ургаса тушаа миил шууяа татаад лэ, дээрээ ямаршье оролдолго аггүй, хэтэрхэдээ агротехни- абарие эбдэдэг, голодоһо аг ябадал али олон үзэгдэнэ. шэбэрэй колхозууд мүнөө баһал бичурынхиһээ гээгдэ- гэһэн уялга, зорилгонуудые табиһан байха юм. Тиигэбэ- эрэнээ хүсэндэнь хүргэхын хүсэд оролдоногүй. Тэндэхид адаа оройтэжо ороод, тэрэ- ли нобшоор ябуулжа байн- хай. Һүүлэй мэдээгээр тус аймагта эртын тарилга хахадлаашьегүй байһаар. Мүн эндэхи зарим колхоздо агротехникын заабаринууд хүсэдөөр сахигданагүй. Дүрбэн мянгаад гектар хара таряа, шэниисэ таридаг «Победа» колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Бертунов, агрономынь нүхэр Степанов) мүнөө хүрэтэр тарилгынгаа гурбанайшье нэгэ хубиие дүүргээгүй байшоо. Тиин энэ колхозой 2-дохи, 4-дэхи бригадануудта үрэһэнэй таряан хүсэд һайнаар хордэгдоногүй, энэ хүдэлмэри ёһо тэдысэ хэгдэнэ.Зарим полидо үрэһэн хордэгдэнгүйгөөр таригдадаг байба.

Агротехникые бүдүүлигээр хазагайруулжа байһан баримтанууд Яруунын аймагай колхозуудта үзэгдэнэ. Эндэхи Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо муу үрэһөөр тарилга хэгдэнэ, агроном нүхэр Базаров шанар сахиха тушаа механизаторнуудта шанга эрилтэ табинагүй. Тэрээн дээрэһээ болоҗо, зарим газарта сеялкэнүүдынь хүсэд заһагдаагүйгөөр, тракторай хахалһан руу ябуулагдана. Тиигэжэ үрэһэниинь дээрэ, доро таригдана бшуу.

Эдэ мэтын дутагдалнуудые яашье тэсэхын аргагүй. Тракторист, прицепщик, сеялкэшэн бүхэн ажалдаа харюусалгатайгаар хандажа, үдэр, халаан бүриингөө даабарие имагтал эрхим шанартайгаар дүүргэхын хойнэһоо оролдохо зэргэтэй. Юуб гэхэдэ, шанар муутайгаар хахалагдаһан, таригдаһан газарһаа һайн ургаса абтахагүй байһаниинь мэдээжэ.

Колхоз, совхозой бригадирнууд, агрономууд механизатор бүхэнэй хэһэн ажалые үдэр, халаан бүри шалгажа байха уялгатай. Тиихэ зуура хэнэй, хаана, ямар поли дээрэ хүдэлһэниинь тэмдэглэжэ, мэдэжэ байха шухала. Ушарынь тарилгын шанарые ургасын гарасаар лэ хүсэд сэгнэжэ болохо байна ха юм.

«Эрхим шанартайгаар хүдэлдэг бригада» гэһэн нэрэзэргын түлөө оролдое гэһэн Түнхэнэй аймагай «Путь Ленина» колхозой механизаторнуудай уряа хаа хаанагүй дэмжэгдэжэ байнхай. Тиимэһээ колхозуудай, совхозуудай партийна эхин организацинууд, профсоюзай комитедүүд энэ мүрысөөе ударидаха, улам бүри дэлгэрүүлхэ үүргэтэй.

Хабарай тарилгые эрхим шанартайгаар, түргэнөөр дүүргэжэ, Эхэ оронойнгоо, түрэл парти, правительствынгаа анхарал оролдолгодо бодотоор харюусая.

Болзорынь алдангүй таряа һаа— Баян ургаса абахаш заал һаа!

Үндэр ургасын түлөө

Инзагата нютагай Хонхор, Дабхарай-Шэлэ, Саганын хүнды гэжэ газарнуудай хада, гүбөөгөөр нэмжыгшэ үргэн ехэ таряалан дээгүүр үглөөнһөө үдэшэ болотор хүсэтэ трактор, машинын хүнхинөөн таһарнагүй. Эндэ Борьёогой «Эрдэм» колхозойхид хабарайнгаа эртын тарилга хэжэ, «унаһан малгайгаа абаха» сүлөөгүй ажаллана. Тус артелиинхид байгша оной тарилгые хэзээ хэзээнэйхиһээ эртэ эхилжэ, эмхитэйгээр ябуулна. Газарай хүрьһэндэ шииг нойто һайнаар барихын тула үсөөхэн үдэрэй туршада 1300 гектар пар борнойлоод, тэрэнэйнгээ 600 гаран гектарта эртын хара таряа, шэниисэ таряа. Мүн эндэхид ерэхэ жэлдэ тарилга хэхэ 400 га эртын пар хахалжа бэлдээд, һаяар тэндээ наг шэбхэ гаргаха юм.

Тарилга дээрэ колхозой 2-дохи комплексно бригадын механизаторнууд Д. Жалсараев, Анатолий, Бутыд Доржиевтанай агрегадынхид илангаяа һайнаар, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлмэрилнэ. Эдэнэр пар хахалхадаа, тарилгашье хэхэдээ халаан бүриингөө даабарие хододоо 170—180 процент дүүргэнэ. Тэрэшэлэн сеялкэшэд Б. Базарова, Б. Мандиров, Б. Ешеев, Д. Лубсанов гэгшэд оролдосотойгоор ажаллана.

— Байгша ондо машина техникынгээ ёһотойл эзэдынь болоһоноо мэдүүлэн, тракторист, сеялкэшэн бүхэн тарилгаяа һайн шанартайгаар, богонихэн болзор соо үнгэргэхын түлөө тэмсэнэ. Энэ жэлдэ таряанаймнай газар шииг нойтоор элбэг байба. Гектар бүриһөө дунда зэргээр 10 центнерһээ доошо бэшэ ороохо таряанай ургаса абахаар найданабди,—гэжэ колхозой агроном Н. Тугаринов хөөрэнэ.

Д. Цыремпилов.

Зэдэ.

Эмхи, гүримгүй байһаар

МУХАРШЭБЭР. (Телефоноор абтаба). Майн һайндэрһөө хойшо дулаан үдэрнүүд тогтожо, аймаг дотор хабарай тарилгын нилээдгүй ехэ хүдэлмэри хэгдээ. Мүнөө олохон колхозууд худалдажа абаһан техникэ зэмсэгүүдээ ашагтайгаар хэрэглэжэ, ажал хүдэлмэреэ урагшатай һайнаар ябуулжа байна. Жэшээлхэдэ, «Үнэн» колхозойхид хүдэлмэриин 8 үдэрэй туршада 1400 гектарта эртын тарилга хэжэ, аймаг дотороо түрүүлбэ.

Гэбэшье аймагай зарим колхозуудта хабарай тарилга аали нобшоор ябана. Жэшээнь, «Победа» колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Бертунов, агрономынь нүхэр Степанов) 3850 гектарта ороохо таряа тариха түсэбтэй юм. Майн 5-най мэдээгээр эндэ оройдоол 445 гектарта шэниисэ, 60 гектарта хара таряан таригдаа.

Тарилгын удааржа байһанай шалтагаан юуб гэхэдэ, тус колхоз майн 2-ой, 3-най үдэрнүүдтэ мүртэй юумэ хээгүй байшоо. Һайндэрэй урда тээ оройдоол 20 гаран гектарта тарилга хэгдэһэн байна. Колхозой поли дээрэ ажаллажа байһан 17 трактор, 29 сеялкэ үдэртөө адагынь 500—600 гектарта тарилга хэмээр байгаа. Теэд хаа хаанагүй ажалай эмхидхэлэй һулаар табигданхай, трактор зэмсэгүүдэй дүүрэн хүсөөрөө ашаглагдаагүй дээрэһээ өөдтэй юумэ хэгдээгүй.

Тарбаган гэжэ газарта колхозой 4-дэхи комплексно бригадынхид хүдэлмэрилдэг. Эндэ 600 гектарта эртын тарилга хэгдэхэ ёһотой. Майн 6-най байдалаар хамта 150 гектарта шэниисэ таригданхай. Тарилга хэжэ байһан сеялкэнүүдэй 3 агрегат дүүрэн хүсөөрөө ашаглагданагүй. Эндэхи түрүү тракторист нүхэр Г. Варфоломеев халаан соогоо 17 гектарай орондо 36 гектар хүрэтэр хэрээһэлүүлэн тарилга хэдэг. Теэд бэшэ трактористнуудынь эдээн шэнгеэр ажалланагүй.

— Таряанай үрэһэ зөөлгэ удаарна, элдэб хэрэгсэл дутуу дээрэһээ ажалаа һаатуулнабди, тиигээгүй һаа үдэрэйнгөө даабарие 2 дахин дүүргэхэ аргатай байгаабди,—гэжэ эндэхи механизаторнууд хөөрэнэ.

Тэрэшэлэн 2-дохи бригада хүдэлмэриин 4 үдэрэй турша соо оройдоол 130 гектарта тарилга хэһэн байха юм. Иигэжэ ажаллажа байһан тус бригада майн 10 болотор тарилгаяа яагаад дүүргэхэ юм? Мүнөө энэ бригадада таряанай үрэһэ зөөлгэ һаатана, колхознигууд хүдэлмэридөө орой гарана. Бригадын станай дэргэдэ «С-80» маркын трактор, нэгэ сеялкэ эбдэрхэй хэбтэнэ.

Агротехническэ заабари наринаар сахигданагүй. 2-дохи, 4-дэхи бригадануудай складта үрэһэ хүрэнгэ миин ёһо тэдысэ хороор угаагдана. Зарим участогта үрэһэн хороор угаагдангүйгөөр таригдана. Мүн энэ складта овёсой үрэһэн хайша хэрэгээр хаягдашоод, шорой шохойдо дарагдажа хэбтэнэ.

Колхозой полевой стануудаар ябахада ажалай дүн үдэр бүхэндэ гаргагданагүй. Дайшалхы хуудаһан, «Молни» мүнөө болотор гаргагдаагүй байһаар. Газетэ, журнал абтанагүй. Агитаторнууд хөөрэлдөө, уншалга хэжэ эхилээдүй байһаар. Механизатор, колхознигуудай дунда политическэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха, түрүүшүүлэй дүй дүршэлые олоной шадабари болгохо, социалистическэ мүрысөө эмхидхэхэ тушаа колхозой партийна организаци (секретаринь нүхэр Яньков) хэмжээ абанагүй.

Т. Гармаев, манай корр.

Механизаторнууднай магтаалтайгаар ажаллана

Колхозоймнай механизаторнууд нүхэр Тахановай бригадынхидай үүсхэлээр ажалай үндэр бүтээсэ туйлажа, тарилгаяа богони болзор соо үнгэргэхын түлөө тэмсэжэ байнхай.

Манай колхоз аймаг дотороо түрүүлэн тарилгадаа ороһон юм. Мүнөө хабар 1100 гектарта шэниисэ, 150 гектарта хара таряа тариха түсэбтэй байгаабди. Хүдэлмэриин найман үдэрэй турша соо бүхы дээрээ 1400 гектарта тарилга хэгдээ. Тэрэ тоодо 1176 гектарта шэниисэ, 150 гектарта хара таряан, 50 гектарта наран сэсэг таригданхай. Майн 5-най үдэр эртын тарилга дүүргээбди. Тарилгын үедэ колхозоймнай нэгэдэхи комплексно бригадын механизаторнууд эмхитэй һайнаар ажаллаа. Эндэхи трактористнууд Дамба Раднаев, Цыренжап Дашиев болон бусадай агрегадууд үдэрэйнгөө даалгабарие 160—180 процент хүрэтэр дүүргэжэ ябаа.

Мүнөө оройн тарилгада бэлэдхэжэ байнабди. Майн 10-һаа овёс тарижа эхилхэбди. Хамта 400 гектарта овёс таригдаха юм. Гадна, 180 гектарта кукуруза, 30 гектарта хартаабха болон бусад ургамалнууд таригдаха байна.

Колхозоймнай гэшүүд байгша ондо үндэр баян ургаса хуряаха зорилготойгоор ажаллажа байнхай.

Ц. Семенов, Мухаршэбэрэй аймагай «Үнэн» колхозой түрүүлэгшэ.

Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын Президент Насер совет орондо айлшалһаар

Арабуудай нэгэдэмэл республикын президент Гамаль Абдель Насер, тэрээнтэй суг ябалсагшадые Бакугай ажалшад майн 6-да халуунаар үдэшэбэ. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо, Азербайджанай ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ И. К. Абдуллаев айлшадые мордохуулхадаа иигэжэ хэлээ:

— Советскэ Союзда Танай айлшалжа ерэһэн ушар арадуудай хоорондын хани ёһоной харилсаа саашадань хүгжөөн бэхижүүлгэдэ туһалха гэжэ бидэнэр этигэнэбди. Энэ харилсаан манай оронуудта туһатайгаар улам бэхижэн хүгжэхэл.

Хүндэтэйгөөр угтаһанайнь түлөө бакугайхидта баясхалан хүргөөд, Гамаль Абдель Насер иигэжэ мэдүүлээ:

— Бидэнэр эндэ ойр зуурхана айлшалбашье, таанадай хани халуун мэдэрэлтэйгээр бидэндэ хандаһыетнай хэзээдэшье мартахагүйбди. Иимээр хандаһыетнай Арабуудай Нэгэдэмэл Республикадахи ахадүүнэртээ дамжуулхаб. Энэ хани барисаае, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал бэхижүүлхые оролдон бидэнэр ажалланабди.

Президент Насер, суг ябалсагшадынь энэ үдэртөө Абхазиин ниислэл хото Сухуми ерээ. Нүхэд Н. А. Мухитдинов, А. Н. Косыгин, бусад тусхай тушаалтад президенттэй хамта эндэ ерэлсээ.

Сухуми городой олон түмэн ажалшад айлшадые халуунаар угтаа.

Ойр зуура городые хараһанайнгаа һүүлээр араб арадай түлөөлэгшэд, тэдэнтэй суг ябалсагшад «Михаил Кутузов» гэжэ крейсертэ һуугаад Сочи ороо.

Олон түмэн ажалшад, бүхэсоюзна эмнэлгын газарта амаржа байгшад Сочиин далайн портдо суглараа. Ажалшадай депутадуудай Сочиин Городской Соведэй түрүүлэгшэ А. Н. Быков хүндэтэ айлшанаа амаршалаа. Президент Насер харюугай үгэ хэлээ. Хани халуунаар хүндэлэн угтаһанайнь түлөө баясхалан хүргөөд, Гамаль Абдель Насер иигэжэ хэлээ:

— Советскэ Союз манай ёһотой һайн хани болоно. Тэрэ манай национальна нэрэ хүндые хүндэлдэг, ямаршье уялга, эрилтэгүйгөөр бидэнтэй харилсана.

Хани барисаата араб гүрэниие толгойлогшо, тэрээнтэй суг ябалсагшад майн 7-ной үглөөгүүрһээ эхилэн курорт-городые хараһан байна. Городой хүн зон, курортдо амаржа байгшад тэдэниие ябаһан лэ газартань халуунаар амаршалаа.

Айлшад Мацестада хүрөө. Мацестын эмнэлгын эмхи зургаануудай управлениин начальник М. В. Логачев серо-водородтой уһанай шанар, эмнэлгэ эмхидхэлгэ тухай айлшадта хөөрэжэ үгөө.

Мацестые хараһанайнгаа һүүлээр президент Насер, тэрээнтэй суг ябалсагшад Серго Орджоникидзын нэрэмжэтэ, «Сочи» санаторинуудта хүрөө.

(ТАСС).

ССР-эй Оборонын Министрын ПРИКАЗ

оной майн 9. № 90 Москва город.

эд солдадууд, матросууд, сержантнууд болон старшинанууд!
эд офицорнүүд, генералнууд болон адмиралнууд!
оронoo хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадалсаһан нүхэд!

тлерэй дээрмэшэдтэ эсэргүүсэн, хамтадаа тэмсэһэн оронуудай арадууд болон тай дайшалхы холбоо байгуулан, манай арадай Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэймнай илаһанһаа хойшо үнгэрһэн арбан гурбан жэлэй ойе Советскэ Союзай бүхы хүн түрэлтэн мүнөөдэр тэмдэглэжэ байна.

оронoo хамгаалгын Агууехэ дайнда советскэ арадай туйлаһан бүхэ- удхашанартай илалта манай ниитын болон гүрэнэй байгуулалтын илаг- хүсые, Коммунистическэ партиин ленинскэ политикын илан мандаһые ор гэршэлээ. Советскэ арад, тэрэнэй зэбсэгтэ Хүсэнүүд гитлеризмтэй шэн гоор тэмсэжэ, социалистическэ Эхэ оронойнгоо эрхэ сүлөө, бэеэ даанхай аршалаа. Тиигэхэ зуураа, фашистска богоолшолгын аюулһаа хүн түрэл- амгаалжа, арад зониие фашизмын дарлалтаһаа сүлөөлхэ агууехэ үүргэеэ, иональна нангин уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргээ.

тскэ Союзай ажалшад Коммунистическэ партиингаа хүтэлбэрээр дайнай хи жэлнүүдтэ экономико, наука болон культураяа хүгжөөлгөөр гайхам- жалтануудые туйлаа.

арад коммунистическэ байгуулалтын туйлай ехэ түсэб бэелүүлхэ зуу- бэхи эб найрамдалай түлөө, шэнэ дай зайсуулхын түлөө эрид шууд тэм- на. Агууехэ гүрэнүүдэй дундаһаа түрүүлэн, Советскэ Союз армияа нилээд эхилһэн, атомна болон водородно бүхы зүйлэй зэбсэгүүдэй туршалгые Со- тушаа шиидхэбэри нэгэ талаһаа баталан абаһан байна.

шье, империалистическэ гүрэнүүдэй хорото этэгээдүүд яаралтайгаар зэб- е үргэлжэлһөөр, уласхоорондын байдалые һайжаруулгада эсэргүүсэһээр оциалистическэ Эсэгэ ороной аюулгүй байдалые хамгаалга хадаа манай оро- ные техникэ болон наукын мүнөө үеын хэмжээндэ байлгахые, манай Зэбсэг- үүдэй хүсэ шадалые хэлбэришэгүйгөөр дээшэлүүлжэ байхые эринэ.

гтэ Хүсэнүүдэй сэрэгшэдые, Эсэгэ оронoo хамгаалгын Агууехэ дайнда абаадагшадые Илалтын һайндэрөөр дашарамдуулан амаршалжа, баяр хүргэ- етскэ Армиин, Авиациин болон Флодой сэрэгшэд, дайшалхы болон поли- эрдэмээ шудалагты, сэрэгшэдэй хёрхо һэргэг, дайшалхы бэлэн байлгые агты! Эсэгэ Оронoo хамгаалгын Агууехэ дайнай геройнуудай алдарта заншалые нангинаар сахин арьбадхагты!

тын һайндэрые тэмдэглэжэ ЗАХИРХАМНИ:

өөдэр, майн 9-дэ, манай Эхэ ороной ниислэл — Москвада, союзна респуб- ай ниислэлнүүдтэ, герой-городууд: Ленинградта, Сталинградта, Севасто- лон Одессэдэ артиллерийскэ хорин буудалгаар салют үгэхэ.

ай Социалистическэ Эсэгэ ороной эрхэ сүлөөгэй, бэеэ даанхай байдалай ында ами наһаа үгэһэн геройнуудта хэтэ мүнхын алдар соло!

уехэ советскэ арад, тэрэнэй илалта түгэс Зэбсэгтэ Хүсэнүүд мандаха бол-

тскэ правительство мандаха болтогой!

мунизм байгуулхын түлөө тэмсэлдэ советскэ арадые зоригжуулан эмхидхэг- унистическэ партида алдар соло!

ССР-эй Оборонын Министр-Советскэ Союзай Маршал Р. МАЛИНОВСКИЙ.

ТҮРЭЛ ОРОН ДОТОРНАЙ

(ТАСС-эй МЭДЭЭСЭЛНҮҮДҺЭЭ)

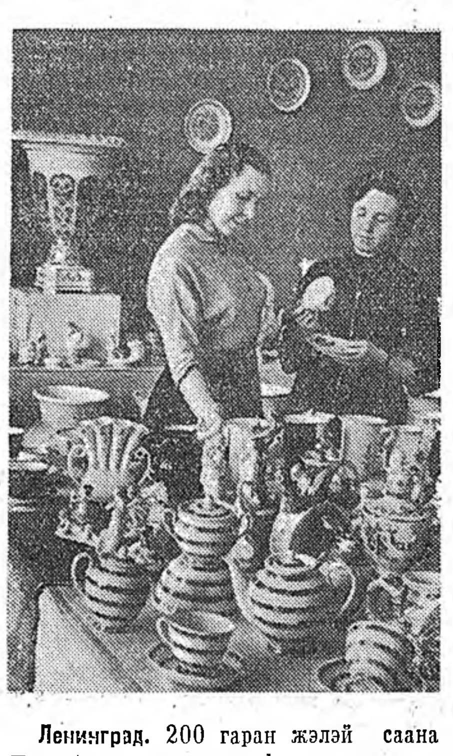

Ленинград. 200 гаран жэлэй саана Петербургда шаажан амһарта хэдэг түрүүшын предприяти—мүнөө Ломоносовой нэрэмжэтэ завод баригдаһан юм. Эндэ айхабтар гоёор хэгдэһэн шаажан амһарта болон бусад зүйлнүүд дэлхэйн һайн һайн музейнүүдтэ табигданхай. Совет засагай үедэ энэ завод продукцинга сортые нилээд үргэдхөө. Һүүлэй жэлнүүдтэ продукци гаргалгань хэдэ дахин ехэ болоо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: уранзураашад Н. М. Павлова (зүүн гарһаа), А. В. Савушкина заводой гаргаһан шаажан зүйлнүүдые үзэжэ байна.

ТАСС-эй фотохронико.

С. Г. Шаумянай зохёолнууд

КПСС-эй ЦК-гэй марксизм-ленинизмын институт армянска, азербайджанска институдуудай филиалтай хамтаржа, коммунистическэ партиин, советскэ гүрэнэй гайхамшагта ажал-ябуулагшадай нэгэн, Владимир Ильич Ленинэй үнэн шаби, хани нүхэр Степан Георгиевич Шаумянай суглуулагдамал зохёолнуудые хоёр боти болгон хэблэжэ гаргаба.

Нэгэдэхи боти дотонь 1902—1916 онуудай үе харуулагдана. Тэрээн соо буржуазна, демократическа революцида большевигүүдэй тактика тухай, меньшевигүүдэй оппортунизмые элишэлһэн тухай, мүн национальна асуудалнуудаар Ленинэй заабаринууд хамгаалагданхай.

Хоёрдохи ботинь 1917—1918 онуудай үедэ хабаадана. Энээн соо Кавказда советскэ засагай түлөө тэмсэл, бакинска коммунистнуудай баатарлиг түүхэ харуулагданхай. Эдэ бүгэдэ хадаа С. Г. Шаумянай партиин хэрэгтэ үнэн сэхэ байһыень, коммунизмын хэрэгэй түлөө дүлэтэ тэмсэгшэ байһыень эли тодоор хэлэжэ үгэнэ.

Эдэ зохёолнууд гүрэнэй политическэ хэблэлээр, 500 мянган хэһэгээр барлагдан гаргагдаба.

„Таряалангай түүхэ“ гэһэн журналнууд

Лозовско районой (Харьков) Орджоникидзын нэрэмжэтэ колхозые социалистическэ Ажалай хоёр дахин Герой Г. С. Могильченко хүтэлбэрилдэг. Тус колхоз хүдөө ажахын бүхы ургамалнуудай элбэг дэлбэг, тогтууритай ургаса абадагаараа үниһөө хойшо суурхадаг юм. Газар таряалангай элдүүрилгые саг үргэлжэ һайжаруулжа, ажахыгаа түрүү аргаар эрхилдэгэй, тэрэ тоодо ургамалнуудые зүбөөр ээлжэлүүлэн таридагай ашаар эндэхид иимэ амжалта туйлаа.

Тус артельдэ хэдэн севооборот (полевой, тэжээлэй, овощиин) бии болгогдонхэй. Ямар ургамалай хаана таригдаһаниинь, агротехникын хэр зэргээр бэелүүлэгдэһэниинь, органическа болон минеральна үтэгжүүлгэнүүдэй хэды шэнээн хэрэглэгдэһэниинь «Таряалангай түүхэ» гэһэн тусхай журнал дотор жэл бүри бэшэгдэжэ байдаг. Энэ хадаа газараа ашагтайгаар хэрэглэхэ, шэниисэ, кукуруза, сахарна свёкло болон бусад ургамалнуудые эгээ һайн хүрьһэтэй талмайда тариха арга олгоно. Гадна, энэнь газарай хүрьһэнэй үрэжэлые дээшэлүүлгэдэ ехэ туһатай байдаг.

Областиин хүдөө ажахын 700 шахуу артельнууд энэ жэлдэ иимэ журналнуудтай болоҗо байна.

Алюминиева заводой барилга

Город герой—Сталинградай захада промышленна шэнэ район бии болобо. Эндэ нилээд ехэ газар дээрэ сталинградска алюминиева заводой байшангууд бодхоогдоо. Энэ хадаа орон дотэрхи эгээл томо алюминиева заводуудай нэгэн болохо юм. Агууехэ Октябриин 41 жэлэй ойдо тус завод түрүүшын алюмини үгэхэ байна.

Барилгын талмай дээрэ мүнөө хэдэн олон хүсэтэ машина, техникэ хүдэлжэ байнхай.

Сахарна свёклын тарилга дүүргэбэ

Харьковска областиин колхозууд сахарна свёклын тарилга дүүргэбэ. Үнгэрэгшэ жэлэйхитэй сасуулхада, энэ ургамалай тарилгын талмай 4 мянганһаа дээшэ гектараар ехэ болгогдоо.

Областиин урда районуудаар свёклын ургаса жэгдэ һайнаар гаража байна.

Һүниин санаторинууд

Горийска бүд нэхэдэг комбинадта һүниин санаториин байшан баригдаба. Тэрэшэлэн Тбилисскэ ээрэлгэ-нэхэлгын комбинадай, гуталай нэгэдэхи фабрикын, электровоз заводой дэргэдэ, республикын бусад томо предприятинуудта иимэ санаторинууд бии болгогдоо. Энэ жэлдэ республикын предприятинуудай санаторинуудта 3 мянганһаа дээшэ хүдэлмэрилэгшэд амарха юм.

Рейхстаг дээрэ Илалтын туг мандаа һэн

...Дайнай һүүлшын үдэрнүүд һэн. Тулалдаан улам шангадажа байба, һүүлшынхеэ амисажа байһан гитлеровецүүдэй хэды шангаар тулалдабашье һаань, советскэ сэрэгшэдэй доботолгые зогсоохо хүсэн байгаагүй. Энэ үедэ рейхстагай байшангые эзэлээд, тэрэнэй дээрэ Илалтын туг мандуулжа, гитлеризмын үхэлөө олоһон тухай бүхы дэлхэйдэ мэдүүлхэ гэһэн шухала зорилго манай сэрэгшэдэй урда табигдаһан байгаа бшуу.

Апрелиин 29-най үдэшэ сэрэгшэдһэй рейхстагта ойрошье дүтэлхэ ерээ. Урдань һүүдэгэр хүхэ үнгэтэй, үндэр гэгшын хананай рейхстаг дарнин улаан соогуур харагдажа эхилбэ. Сонхонуудтань элдэб буу зэбсэг тодхоотой, тойрод ехэ траншей, нүхэн малтагдажа, һаар дүүргэгдэшэһэн байгаа һэн.

Эшэмэлдэжэ шэбээлээд байһан дайсанай тархи руу апрелиин 30-най үглөөгүүр галта һомоной адаар адхаршоо бэлэй. Рейхстаг хүрэтэр оройдоо 200—300 метр үлөө. Тээд энээхэн агшам зуурын газар ямар ехэ аюулта зам байгаа бэ! Сэрэгшэдэй үндэр дээрэ үргэжэ ябаһан Улаан тугаа газарта хүргэнгүй (нэгэнэй унахада нүгөөдэнь абан) барижа гараа. Разведчигүүдэй дүрбэн группа ушаа. Тулалдаанай һүүлэй гал дүлэн соогуур илдэтэ сержантнууд Михаил Егоров, Мелитон Кантария гэгшэд дайшалхы Улаан тугаа абажа ябаба.

Үхэр буугай һомоной тэһэрһэн нүхэн соогуур мүлхин ябажа, эдэ разведчигүүл рейхстагай гол үүдэндэ хүрэжэ ерэбэд. Үүдэ руунь шэдэгдэһэн гранатанууд тэһэрнэ, фашистнууд подвал соо хоргодохо баатай болоо. Егоров Кантария хоёр Улаан тугаа үүдэнэй ехэ тулгадаа барижа уяба.

Энэ үедэ рейхстагай хэдэн тээһэ капитанууд Неустроев, Давыдов, ахалагша лейтенант Самсонов гэгшэдэй батальонууд эршэтэ доботолго эхилээ һэн. Рейхстаг дотор шуһата тулалдаан болошобо. Егоров Кантария хоёр рейхстаг өөдэ гара гараһаар хушалта дээрэнь гараба.

«Рейхстагай оройдо байдаг түмэр морин снарядай бутархайда сүмэ сохигдоһон байба. Тэрэ нүхэндэнь Улаан тугайнгаа эшые бүхэлөөд доошоо буужа эхилбэбди,— гэжэ Советскэ Союзай Герой Егоров хөөрэдэг.—Теэд урдаһаамнай нэгэ сэрэгшэ гүйжэ ерээд:

— Улаан тугнай рейхстагай нэгэл хажууһаа харагдана. Дороһоонь харахада тэрэ түмэр мори унаһан хүнэй дүрсын гартаа бариһан шэнгеэр харагдана...— гэжэ байжа хашхарба.

Гэдэргээ бусаха саг гарабал даа. Хүл доромнай шэлэй бутархай дүүрэн. Бүхы Берлин сооһоо харагдахаар Улаан тугаа хаана хадхалтайб? Бүри орой дээрэнь мандуулха! Бүмбэгэр бунханиинь һандаранхай, гансал можонуудынь үлэшэһэн байба. Тэрэниие дамжан гараха гэжэ шиидэбэбди. Бунханайнь оройһоо доошоо харахада—оёоргүй гүнзэгы нүхэн. Тойроод снарядуудшье тэһэрнэ. Нүхэр Кантариимни түрүүлэнхэй, би хойноһоонь,— абиржал мэдэбэбди. Тиигэһээршье шанха оройдонь гаража, Улаан тугаа бүхэ гэгшээр барижа уяад, буугаа бэлэйбди».

Рейхстагай түлөө тулалдаан үшөө үргэлжэлһөөр байгаа һэн. Соробхилон байһан гал түймэрэй дүлэн соогуур дээрэ, тэнгэридэ Илалтымнай Улаан туг һүр жабхалантайгаар намилзан байгаа һэн...

(«1958 оной календарьһаа»).

СИБИРИИН УЛААН ТУГТА ДИВИЗИ

(1941 оной намар-үбэлэй үедэ Москва шадар болоһон тулалдаанда хабаадагшын тэмдэглэл)

Аглаг һайхан арюун тунгалаг огторгой булангиртан, залинта дошхон зэдарай хара үүлээр бүрхэн бүүдыбэ. Амитан зоной амгалан һанаан бэлхитэн, хүрин улаан зүрхэнэй сохидолые улам хүсэтэйгөөр булгилуулба.

— Ай, муухай шолмос, үхэлөө бэдэрхэдөө манай руу дугташаа гү. Нүгэлөө амсахал байха,—гэжэ үбгэд хүгшэд үгэеэ барана.

— Халагни халаг, хайшан гээ һаа ехэ болохоб, наһаяа хүсэхэ гэшэб?—гээд, сэрэгэй хүрэлнэ һаһа хүсөөгүй залуушуул, ахалагша классай һурагшад хоро шараа бусалнад.

Шүдөө зуужа, нюдөө хурсадхаһан хүнүүд гүйлта мэдүүлгэ гартаа баринхай, сэрэгэй комиссариат худар шэглэн, шамдуу алхалалдана. Арадаа агсаа богсо үргэлһэн уладууд түмэр замай станци тээшэ түргэн шуумгай гэшхэлэлдэнэ. Эдэнэр арадай һайн дуратан, армиин хүбүүдэй аха наһатан байгаа.

Иигэжэ Эсэгэ оронор хамгаалгын Агууехэ дайниие совет хүнүүд угтаа һэн.

Хүбүүдээ, аха дүүнэрээ, эсэгэнэрээ, хани нүхэдөө, сэрэгэй албанда мордохуулхадаа, «дайгаа даража, дархан солоёо нэрлүүлжэ ерээрэйгты» гэһэн юрөөл табигдаа һэн. Энэ юрөөл хооһон үгөөр хэлэгдээгүй, мордогшодой зүрхэ зориг хурсадхан, шэн габьята тэмсэлдэ тэдэниие зоригжуулаа бэлэй.

1941 оной зун. Немецко-фашистска булимтарагшадта эсэргүүсэн тулалдаһан байлдаан тухай мэдээсэл үдэрһөө үдэртэ дамжуулагдана. Шахардуу бэрхэшээлтэй байдалай бэложо байһан тухай дохёо хэниисшье айлганагүй. «Үглөөгүүр эдиһэн үлэгүй» гэлсэдэг. Тиимэһээ дайсанай дабшалга дорьбогүй» гээд, һанагдадаг байгаа.

Июлиин 8. Бидэ, Бурят-Монголэй хүбүүд сэрэгэй албанда татагдажа, оронойнгоо зүүн хилэ дээрэ ошоо бэлэйбди. Совет газар дайда руу дугташахадаа хатуу сохилто амсажа, зүрхэ зүлдөө хайлаһан япон милитаристнар тэндэ байгаа хаям.

Октябриин 8. Маанадай алба хэжэ байһан Улаан тугта 93-дахи Сибириин ябган сэрэгэй дивизи Хара-Нуур станци дээрэһээ баруун фронт мордобо. Намарай үһөөтэй бороотой, бүтүү харанхы нэгэ һүни Москва ялайхахе гэрэл үгы. Зенитнэ, томо бууну үд огторгой өөдэ һомо харбан, тэнгэридэ гал сахилгаалуулжа, газар доһолгоно. Тиигэжэ дайсанай самолёдой харгы хаана. Тэрэ үглөөгүүр Подольск город хүрөөд, фронт үдэшүүлһэн эшелонһоо хагасаа бэлэйбди.

Эгээл энэ үедэ дайсанай хүсэн Москвада ойртожо ябаа. Манай дивизи Москва—Варшава трактаар Мало-Ярославец шэглэл барин, дайсанай урдаһаа гараба. Октябриин 25-най үдэр. Тэрэ үглөөгүүр ой модон соогуур дабшаһаар дайнай боложо байһан газарта ойртобобди. Тиигэхэ бүримнай буугай һүрэхэ, томо жэжэ һомоной урда хойномнай тэһэрхэ абяан улам тодо болоно. Тиигэһээр ябажа, Богородско тосхондо орожо ерэбэбди. Тэрэ тосхоной баруун гүбөөгэй саадахи ойдо дайсад хүрэжэ ерэһэн байгаа. Тэндэ манай сэрэгшэд хахад үдэр болотор добтолгодо бэлэдхэһэнэйнгээ һүүлээр урагшаа дабшаа бэлэй. Уданшьгүй пулемёт, автомат болон бусад буунуудай һүрэхэ абяан таһалгаряагүй ташаганажа, түргэн аадарай ороһон шэнги шабжаганаба. Тэрэ абяан буудалдаанай эхилһэн газарһаа саашала саашалһаар холо болошоо һэн. Тэрэ үдэр Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда манай дивизиин хабаадалсажа эхилһэн түрүүшымнай үдэр болоһон юм. Тиигэжэ сибириинхид, тэрэ тоодо Бурят-Монголой хүбүүд хадаа дайсанай дабшалтые тогтоогоо бэлэй.

Үбэлэй хүйтэнэй эхилтэр урагшаашье дабшангүй, хойшоошье тэхэрингүй, хамгаалгада байжа гарагдаба.

Декабрь һара гаража, үдэр ерэхэ тума саһан зузаарна, хүйтэн, шангадана. Тэрэ һарын тэнгэһээ хойхонуур манай часть байһан газарһаа баруун гар тээшээ үдэршын газарта — Нара гол дээрэ хаягдаба.

Россин үбэлые түрүүшынхеэ үзэһэн дайсанай сэрэгшэд бээрэнги хүлдэнги. Энэ сошормог үедэ советскэ армиинхидай добтолго эхилжэ, хоёр-гурбан үдэрэй туршада болоһон шанга тулалдаанай һүүлээр фашистнар тэсэн тэнсэнгүй, тэхэрихэ баатай болоһон байгаа.

Дайсан хамгаалгынгаа газарһаа хобхо сохигдон гэхэдээ тогтон торонгүй, сэрэг болон техникээ ехээр гээжэ, һүүл гэрээшээ, тэхэрилтэгүйгөөр зугадаа һэн. Граждан дайнай гал соогуур илажа гараһан манай Улаан тугта дивизи хэдэн арбаад һуурин газар, тосхониие сүлөөлэн, үбэлэй үе соо дайсаниие Москва шадарһаа Смоленскэ областиин газар дээрэ холо оротор намнаа бэлэй. 1941—1942 оной үбэлэй добтолгын үедэ энэ частиин сэрэгшэдэй харуулһан, түүхэ домогто дурдахаар алдарта замууд олон.

Үбэлэй добтолгын эхилжэ байха үедэ дайсанай десант манай фронтые сүмэрэн ороод, дайнай боложо байһан газарта һомо зэбсэг, эдеэ хоол зөөлгэ таһалдуулхын зорилгоор бүтүү ой соогуур гараһан харгы манажа, түрүү линидэ ошохо ябадал хааһан байна. Дайсанай тэрэ бүлэгые усадхахын тулада арбаад хүн тэндэ эльгээгдэһэн байгаабди. Удаан саг соо шанга байлдаа хэһэнэй эсэстэ дайсанай тэрэ бүлэг үгы хэгдэһэн юм. Тэндэ манай нютагай хүбүүн Цыдыпов гэгшэ баатарлигаар тэмсэжэ, наһа бараа һэн.

Үбэлэй тэн багта Троицк тосхон шадар болоһон байлдаанда манай хэдэхэн солдат, офицернүүд хадаа добтолон орожо ерэһэн дайсанай һураггүй ехэ бүлэгые үй бута сохиһон байна. Тиихэдэ зуугаад фашистнар, мүн тэдэнэй танк үнэһэн тобороог болгогдоо бэлэй. Иимэ жэшээ тоолохо болоо һаа барагдашагүй олон.

Агууехэ советскэ Эхэ оронэйнгоо ниислэл хото Москвае фашистска булимтарагшадһаа хамгаалан шэн зоригтойгоор тэмсэжэ, олон һуурин газарые дайсанай һабарһаа сүлөөлһэнэй, зэбсэгтэ хүсэндэнь ехэ хохидол ушаруулһанайнгаа түлөө 93-дахи ябган сэрэгэй дивизи 26-дахи гвардейскэ дивизи болгогдоһон юм. Энэ частиин зэргэдэ ябажа, алдар соло олоһон манай нютагайхид олон.

Жэшээлхэдэ, наһа бараһан хойноо Геройн нэрэзэргэдэ хүртэһэн гвардиин капитан Дарма Жанаев, олон орден медальнуудта хүртэгшэд: Ториин аймагай «Улаан Бургалтай» колхозой түрүүлэгшэ, гушамянгатанай нэгэн Радион Николаевич Яковлев, Зэдын аймагай Үшөөтэйн МТС-эй директор Иннокентий Васильевич Ильков, Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой зоотехник Бата Аюшеевич Борисов болон бусад нүхэд Москва шадарһаа байлдаанда орожо, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайниие илалта түгэлдэрөөр дүүргэлсэһэн байна.

Манай түрэл Коммунистическэ парти бидэниие баатар габьята тэмсэлдэ зоригжуулан, илалтаһаа илалтада хүтэлөө һэн.

Н. Цыбенов.

ВЛКСМ-эй 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ

Залуушуул алмалта хэнэ

Коммунистическэ байгуулалтын программые амжалтатайгаар бэелүүлхэ хэрэгтэ алмалта, арьбалалта хэхэ гэшэ тон ехэ удхашанартай хэрэг мүн гэжэ манай парти нэгэтэ бэшэ заадаг.

Нёдондо манай Сэлэнгын аймагай комсомол-залуушуулай дунда гүрэнэй зөөрие алмаха, арьбалхын түлөө хүдэлөөн дэлгэрээд, 344615 түхэриг гүрэнэй зөөри алмаһан байгаа.

Алмалта, арьбалалтын түлөө хүдэлөөн аймагай залуушуулай дунда энэ жэл бүри ехээр дэлгэрээ. Аймагай залуушуул ленинскэ комсомолой 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ 1 миллион түхэригэй алмалта хэхэ гэжэ шиидээд, тэрэнээ бэелүүлхын түлөө тэмсэнэ. Байгша оной түрүүшын 3 һара соо аймагай залуушуул 152800 гаран түхэриг гүрэнэй зөөри алмаа. Гансахан Галуута-Нуурай рудоуправлениин комсомольско организаци (секретаринь В. Федосеев) энэ сагай хугасаа соо 148646 түхэриг алмалта хэбэ. Тиигэжэ энэ комсомольско организаци алмалта, арьбалалтын түлөө дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлээ.

Галуута-Нуурай рудоуправлениин электромеханическа мастерскойн комсомолшууд (секретаринь Э. Пучков) хуушан деталь заһабарилжа хэрэглэһэнэй, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлһэнэй ашаар байгша оной үнгэрһэн гурба һара соо гүрэнэй 12570 түхэриг алмаһан байна. Энэ хугасаа соо № 5 шахтын хоёрдохи участогай комсомолец Василий Гурулевой хүтэлбэрилдэг комсомол-залуушуулай бригада 32100 түхэриг, Гусиноозёрск городой ЦЭГ-эй залуу хүдэлмэришэд электроэнерги, шулуу нүүрһэ, мүн бэшэшье хэрэгсэл арьбалһанай ашаар 4870 түхэриг алмаһан байха юм.

Гүрэнэй мүнгэн зөөри ямар аргаар иимэ ехээр алмажа шадааб?

Энэ асуудалда ВЛКСМ-эй айкомой секретарь Э. Буерачный иигэжэ харюусана:

—Уралан нарижуулгын дурадхалнуудые нэбтэрүүлһэнэй, түүхэй эд хэрэгсэл гамтай наринаар ашаглагдаһанай, голодоһо багаар гаргадаг болоһоной, хуушан оньһо, деталь бодомжотойгоор хэрэглэһэнэй бүтээн гаргадаг продукциин өөрын үнэ сэн химдарүүлһэнэй, мүн төмэрэй хаядаһа суглуулан [illegible] һанай ашаар эды шэнээн [illegible] мүнгэн зөөри алмагдаһан бай[illegible]

Тиихэтэй хамта, бүхы комсомолско организацинууд энэ хүдэлөөндэ эдэбхи зоригтойгоор хабаадана [illegible] хын аргагүй. Олоншог комитедүүд гэшүүд, ВЛКСМ-эй айкомой [illegible] тэрэнэй секретарьнууд алмалтын түлөө тэмсэлдэ аймагай залуушуулые хүсэдөөр элсүүлхэ [illegible] заримдаа арьбалагдаһан зөөри [illegible] согсолоо, дүнгыень гаргажа, [illegible] шэнээн алмалта хэһыень хэдтэнь харуулжа шаданагүй.

Селендумын станок бүтээлгын заводто хүдэлмэрилжэ байһан [illegible] луу уралан нарижуулагшад Адольф Финеев, Иван Самохин гэгшэдэй нэрэ манай аймаг дотор [illegible] дээжэ болонхой. Нёдондо, энэ [illegible] дэшье эдэ нүхэд уралан нарижуулгын хэдэн дурадхал оруулһан [illegible] на. Теэд энэ заводой комсомольско организаци (секретаринь Р. Прохорова) тэрэ дурадхалнууд [illegible] шаань һонирхоогүй, ямар алмалта арьбалалта үгэһыень согсолоо[illegible] байшоо.

ВЛКСМ-эй айком ашаглагдаагүй хэбтэһэн машина, зэмсэгүүдэй, [illegible] хэй эд хэрэгсэлэй, түмэрэй [illegible] хаядаһанай бии байһан ушар [illegible] элирүүлхэ «хүнгэн кавалери» [illegible] галтын бригадануудые эмхидхэ[illegible]

Алмалта арьбаһалта хэхын [illegible] аймагай комсомольско организацинуудай хүдэлмэриие эмхидхэхэ [illegible] лаар ВЛКСМ-эй Сэлэнгын [illegible] (секретарьнуудынь нүхэд [illegible] тоев П. Ц., Буерачный Э. И.) [illegible] бэшэ амжалта туйлаа. Гэхэтэй [illegible] та, алмалта арьбалалтын [illegible] аймагай комсомол-залуушуулай хүдэлөөе саашадань улам [illegible] далайсатай болгохо, гүрэнэй [illegible] бүри ехээр арьбалха арга зам [illegible] дэнэй олохо хэрэгтэнь ВЛКСМ-эй айком саг үргэлжэ, бүри һайн туһалха ёһотой.

Тиигээ хадань аймагай комсомол-залуушуул 1 миллион түхэригэй алмалта хэхэ гэһэн уялгаа дүүргэжэ, ленинскэ комсомолой [illegible] жэлэй ойн һайндэрые нэрэтэй [illegible] лотойгоор угтахань лабтай.

Ц. Балданов.

„Үнэн" колхозой хонишод

«Үнэн» колхозой хонишод Бадмацырен Жанаев, Дымбрыл Реторов 100 эхэ хонин бүриһөө 150—170 хурьга абаха, хонин бүриһөө 3,5 килограмм үлүүтэй ноохо хайшалха гэжэ шиидэһэн байгаа.

Мүнөө Б. Жанаев 540 эхэ хониноо 420 хурьга, Д. Реторов 521-һээ 430 толгой хурьга абаад, хорогүйгөөр түлжүүлжэ байнхай.

Хонидынь түрэжэ үргэлжэлнэ. Хурьгалһан хонидоо ороондо [illegible] жа, зундаа хэнзэлүүлхэ юм.

Л. Гомбоев.

Мухаршэбэр.

ЧЕХОСЛОВАК АРАДАЙ НАЦИОНАЛЬНА ҺАЙНДЭР

Немецко-фашистска богоолшолгоһоо Эхэ ороноо сүлөөлһөөр 13 жэлэйнгээ ойе чехословак арад баяртай хүхюутэйгөөр һайндэрлэжэ байна.

Гитлеровскэ булимтарагшадта эсэргүүсэн бодоһон Прагын ажалшадта туһа хүргэжэ, Советскэ Армимнай 1945 оной майн 9-дэ Чехословакиин түб хотые сүлөөлөөд, тэрэнэй хүн зониие хосорхо аюулһаа, городынь—һандаралгаһаа аршалан хамгаалһан юм. Гитлеровскэ Германиие илаһан түүхэтэ үдэртэ бүхы Чехословакиие сүлөөлхэ хэрэг түгэсхэгдөө бэлэй.

«Майн 9 хадаа манай үнэхөөрөө ехэ, эгээн гайхамшаг национальна һайндэр болоно. Чех, словак арадуудай оршон байлгада аюул тохёолдуулһан гитлерэйхидэй эзэмдэлгэдэ 1945 оной энэ үдэр хэтэ мүнхэдөө эсэс табигдаа һэн. Гэхэтэй хамта, энэ үдэрнай чех, словак арадуудай түүхэдэхи шэнэ, эгээн һайн һайхан үе сагай, национальна талаараа үнэхөөрөө сүлөөтэй, бэеэ дааһан байдалтай болоһон үе сагай, арад түмэнэй өөһэдөө эзэн болоһон үе сагай, олонииттын сүлөөтэ ажал эрхилдэг үе сагай, социализм байгуулха үе сагай эхи табиһан түүхэтэ хилэ бололсоно» гэжэ чехословак арадай гайхамшаг хүбүүн Клемент Готвальд хэлэһэн байна.

Чехословакиие Советскэ Армиин сүлөөлһэнэй эсэстэ үнэхөөрөө бэеэ дааһан, социализм гүрэн тогтоожо эхилхэ арга боломжо чехословак арадта олгогдоо.

Арадай демократиин засагтай Чехословакиин оршон байгаа 13 жэлые абаад харабал, оронойнтоо экономико болон культурые хүгжөөлгөөр чехословак арадай ехэ илалта туйлаһан жэлнүүд, ажалша зоной ажабайдалай, соёл болбосоролой таһалгаряагүй дээшэлэн дэбжэһэн жэлнүүд, социализм амжалтатайгаар байгуулһан жэлнүүд болоно.

Чехословакиин Коммунистическэ парти марксизм-ленинизмын һургаалые хүтэлбэри болгожо, СССР-тэ, социалистическэ лагериин ондоошье оронуудта социализм байгуулгын дүй дуршалые хэрэглэн, оронойнгоо хүгжэхэ бодото эрилтые харгада абажа, хүндэ индустрияа булюу ехээр хүгжөөхэ политика бэелүүлдэг байгаа. Тэрэнэй үндэһөөр промышленность болон хүдөө ажахынгаа бүхы һалбаринуудые амжалтатайгаар хүгжөөжэ байнхай.

Чехословаки иимэ политика бэелүүлһэнэй ашаар дэлхэй дээрэхи эгээн хүгжэнги промышленна оронуудай нэгэн болоо. Үйлэдбэрилэгдэдэг промышленна шухала зүйлнүүдэй хүн бүхэндэ хүртэсые абаад үзэбэл, Итали, Франци, Баруун Германи, Швеци, Бельги гэхэ мэтые ахижа гараһан байха юм.

Чехословакидахи социалистическэ байгуулалтын дүй дуршалһөө харахада, капиталистическэ ёһо гуримһаа социалистическэ ёһо гуримай һураггүй булюу һайн байһые эли тодоор гэршэлнэ. Капитализмын үедэ Чехословакиин үзөө дуулаагүй, мүн баруун тээхи капиталистическэ оронуудай үзөөгүй түргэнөөр мүнөө промышленна үйлэдбэринь хүгжэжэ байна. Хуушанай, буржуазна Чехословакиин эгээн ехэ бүтээсэтэй байһан 1937 онтой жэшээд үзэбэл, 1957 ондо бүтээгдэһэн промышленна үйлэдбэриин хэмжээн хоёр дахин ехэ болоһон байха юм. 1957 ондо орон доторнь 75 миллион тонно нүүрһэн малтагдаһан, 5,2 миллион тонно булад хайлуулагдаһан, 17,7 миллиард киловатт-час электроэнерги үйлэдбэрилэгдэһэн байгаа. Чехословак арадай омогорхол—машина бүтээдэг промышленностинь арадай засагай жэлнүүдтэ илангаяа ехээр хүгжөө. Һүүлэй 10 жэлэй турша соо тэрэнэй хэмжээн 4,5 дахин нэмэһэн байна.

Ороной машина бүтээдэг промышленностиин ехээр хүгжөөгдэһэнэй ашаар промышленностиин ондоо һалбаринууд, мүн хүдөө ажахынь шэнэ техникээр түгэс бүрин хангагдана. Чехословакида бүтээгдэһэн машинануудые дэлхэйн 90 орон худалдан абадаг. Чехословаки ондоо социалистическэ гүрэнүүдтэ машина болон тухеэрэлгэ үгэжэ, тэдэнэй индустрижалгада, социалистическэ лагериин бүхы гүрэнүүдэй экономическа, техническэ талаараа дэбжэлгэдэ ехэ туһа хүргэнэ.

Гадаадынь худалдаа наймаанай таһалгаряагүй хүгжэжэ байдаг ушар Чехословакиин экономикын эршэмтэй түргэнөөр хүгжэһэнэй гэршэ, жэшээ болоно. Энэнь республикын арадай бүхы ажахыда угаа ехэ үүргэ дүүргэдэг.

Социально-экономическа хубилалтануудай хэгдэһэнэй үндэһөөр ороной ангиин бүридэлдэ түн ехэ хубилалтанууд болоо. Капиталистнууд ба помещигүүдэй ангинууд сүм усадхагдаад, нюдарган баяшуулай нүлөөн ехээр хизаарлагданхай. Чехословаки дотор хүниие хүнэй мүлжэхэ ябадал үгы хэгдээ.

Капитализмын үедэ гээгдэнги хүдөө ажахытай областьбайһан Словаки индустритай болохо, соёл культураяа хүгжөөхэ хэрэгтэ гайхамшаг амжалта туйлаа. Чехын хүдэлмэришэн ангиин ахадуугэй туһаламжаар багахан саг соо промышленна хүгжэнги хизаар боложо байна. Үнгэрһэн 10 жэлэй турша дотор Словакида промышленна 200 шахуу томо предприяти бариггдаа, арадай засагай жэлнүүдтэ тэндэхи промышленна үйлэдбэри 6,5 дахин ургаа. Промышленна хүгжэлтын талаараа Чехын хүгжэлтэ ехэтэй областьнуудай тоодо Словакиин орохо саг холо бэшэ болонхой. Социализм байгуулха үедэ чехословак арадай нэгэдэл ахадуугэй хани барисаан, чех болон словак арадуудай харилсаа холбоон бүри ехээр бэхижээ.

Чехословакиин хүдөө ажахыда революционно гүн ехэ хубилалта боложо байнхай. Орон доторнь хүдөө ажахын 11.350 нэгэдэмэл кооператив (ЕСХК) тогтоогдоо. Республикын эдлүүриин бүхы газарай 60 гаран процентнь тэдэнэй мэдэлдэ оронхой. Социалистическэ ажахы (ЕСХК болон госхозууд) республикын эдлүүриин газарай 70-процент шахуүе ашаглана.

Хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгын талаар ехэхэн амжалта туйлагдаа. Мүнөө Чехословакиин таряалантай ургаса капитализмын үедэхиһөө һураггүй дээшээ болоод байна. Хүдөө тосхониие хамтын ажалтай болгохо, хүдөө ажахын продукци бүри ехээр абахын тула шухала бүхы хэрэгсэл, техническэ арга боломжо хангагдаа.

Промышленна, хүдөө ажахын үйлэдбэриин ургаһанай ашаар ажалшадай баян, болбосон һайхан байдалай саг үргэлжэ хүгжэн дэбжэхэ бата үндэһэн һуури бии болоһон байна. Капитализмын үедэ Чехословакиин хүдэлмэришэн ангиие ехээр зобоодог байһан хүдэлмэригүйдэлгэ үгы болоо. Эд бараанай, эдеэ хоолой зүйлнүүдэй үнэ сэнгые хэдэ дахин хунгэрүүлһэнэй, бусад хэдэн хэмжээ абаһанай үндэһөөр хүдэлмэришэд, алба хаагшадай бодото салин хүлһэн ехээр ургаһан, таряашадай олзо доход нэмэһэн байха юм. Мүнөө Чехословакиин ажалшад капитализмын үеынхиһөө һураггүй һайн байдалтай болонхой. Жэшээлэн хэлэбэл, мүнөө жэл хүн бүхэндэ хүртэдэг мяханай хэмжээн 1936 онойхиһоо 16,6 килограммаар, шэниисын гурил—48,5 килограммаар, сахар—10,2 килограммаар нэмээ. Чехословаки дотор оёгдодог гутал, нэхэгдэдэг хилгааһан бүд, мүн бусад эд бараае хүн бүхэндэ хүртээн бодожо үзэбэл, США, Баруун Германи, Францииинхиһаа һураггүй ехэ болоно. 13,4 миллион хүн зонтой энэ орон дотор 3 миллион 155 мянган радиоприёмник бии юм. Энэнь юу харуулнаб гэхэдэ, Чехословакиин бүлэ бүхэндэ дунда жэшээгээр нэгэ радиоприёмник хүртэдэг байна. Энэ орон хүн бүхэндэ телевизорэй хүртэлгын талаар Франци, Швейцари, Итали, Швеци, Австриие ахижа гаранхай. Чехословакиин ажалшад эрдэм ухаан, литература болон искусствые хүгжөөхэ хэрэгтэ туйлаһан амжалтануудаараа омогорхохо эрхэтэй.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Шкодын заводой нэгэ цех соо машинын кузовые шасси тодхон хабсаргажа байна.

Чехословакиин телеграф агентствын [illegible]

Чехословакиин уласхоорондын байдал үндэһөөрөө хубилаа. Ороной эрхэ сүлөө, бэеэ дааһан, аюулгүй байдал бата бэхеэр хангагданхай. Советскэ Союзтай, арадай демократиин бүхы оронуудтай баталһан ахадуугэй холбоо барисааниинь Чехословакиин гадаадын политикын найдамтай үндэһэ һуури болоно. Энэ холбоо барисааниинь бүрин тэгшэ эрхэ, бэе бэедээ туһалха ябадалые, пролетарска интернационализмын гол ёһые үндэһэ болгоно. Уласхоорондын шухала асуудалнуудые шиидхэхэ хэрэгтэ Чехословакиин республика шухала үүргэ дүүргэдэг байна. СССР болон социалистическэ лагериин бусад оронуудтай хамта Европодо, мүн бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал, аюулгүй байдал хангахын түлөө саг үргэлжэ тэмсэнэ.

Советскэ Союзнай арадай демократиин засаг түрэтэй Чехословакиин оршон мандажа байгаа түрүүшынь үдэрһөө хойшо чехословак арадта экономикын, эрдэм, техникын талаар утаа ехэ туһа хүргэһэн байгаа, хүргэһөөр байна. Советскэ Союзтай хэһэн экономическа, худалдаа наймаанай холбоо барисаан Чехословакиин арадай ажахыда угаа шухала удхашанартай.

Чехословак арад Советскэ Союзтай, Хитадай Арадай Республикатай, социализмын, эб найрамдалай лагериин бүхы [illegible] нуудтай хани барисаагаа таһалгаряагүй батадхажа байна. Энэ хани барисаан [illegible] оронойимнай хамаг амжалта, бала[illegible] эшэ үндэһэн болоно гэжэ Чехословакиин ажалшад һайн мэдэнэ.

Социализмын үндэһэ һуури таби[illegible] рэгтэ туйлагдаһан амжалтануудые [illegible] болгожо, Чехословакиин компартиин [illegible] орон дотороо тон богонихон болзор[illegible] циализм байгуулжа дүүргэхэ зорил[illegible] мунистнуудай үмэнэ, бүхы арад[illegible] үмэнэ табинхай.

Чехословакиин компартиин хүтэл[illegible] социализмын түгэс илалта туйлаха [illegible] найдамтай дабшагша чехословак ар[illegible] ехэ зорилго дүүргэхэ хэрэгтэ хүсэ [illegible] эршэ зоригоо элсүүлэн жагсаажа [illegible]

Чехословакиин ажалшад өөрыень [illegible] лөөлһэн, үнэн хани — СССР-тэй, [illegible] циалистическэ лагериин бүхы орон[illegible] хани барисаагаа улам бэхижүүлэн, [illegible] нэй сэсэгы мэтээр сахин хамгаалж[illegible] даг. Энэ хани барисаан Эхэ ороной[illegible] саашадаа хүгжэлгын, бэеэ даанхай, [illegible] гүй байдалай мандалгын эшэ [illegible] бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал[illegible] дуулха найдабари мүн гэжэ Чехо[illegible] киин ажалшад харадаг байна.

В. Ме[illegible]

Лекторскэ бүлгэмэй хүдэлмэриие һайжаруулая

Научна, политическэ эрдэм дэлгэрүүлхэ Бүхэсоюзна бүлгэмэй гэшүүд—хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, бусад интеллигентнэр, колхозой хүтэлбэрилэгшэд, партийна болон советскэ организацинуудай хүдэлмэрилэгшэд хүдөө нютагуудта лекци уншадаг гээшэ.

Һүүлэй үедэ лекци, элидхэлнүүд хүдөө зоной ажабайдалтай нягта холбоотойгоор хэгдэжэ, шагнагшадые һонирхуулдаг, хүнэй ажал хэрэгтэ тодорхой туһаламжа үзүүлдэг болоо.

«Знание» бүлгэмэй 5 нэгэдэл, 2 лекци манай аймагта эмхидхэгдэнэй. Тэдэмнай 64 гэшүүдтэй юм. 1958 оной түрүүшын 3 һара соо манай лекторнүүд 200 шахуу лекци, элидхэл хэжэ, түсэбөө үлүүлэн дүүргэв.

«Колхозно байгуулалтые улам саашадань хүгжөөхэ, МТС-үүдые зохёон байгуулха тухай» КПСС-эй Центральна Комитедэй февралиин Пленумэй, СССР-эй Верховно Соведэй сессиин түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, хүдөө нютагуудта гүрэн түрын удхашанартай ехэ хүдэлмэри ябуулагдажа захалба.

Парти, правительствын сэсэн мэргэн заабарииие зондо һайнаар тайлбарилан ойлгуулха гээшэ мүнөө бидэ лекторнүүдэй нангин уялга болоно. Энээниие хараада абаад, һүүлэй үедэ хүдэлмэреэ нилээд шэнэдхэн һайжаруулжа байнабди.

Мүнөө хүдөөгэй лекторнүүдэй нэгэдэлнүүд фермэ, бригаданууд дээгүүр олон хөөрэлдөө, лекци, элидхэл хэнэ. Тиихэдээ лекторнүүднай нютагай ажабайдалһаа жэшээ баримта олоор хэрэглэжэ, лекци, хөөрэлдөө түрэлхи хэлэн дээрээ, ойлгоотой, һонирхолтойгоор үнгэргэдэг болоно байна.

Энэ талаар Курумканай дунда һургуулиин багша З. С. Сажинов бусадта һайн жэшээ харуулна. Үнгэрһэн 3 һарын туршада нүхэр Сажинов колхозойнгоо фермэ, бригадануудта 16 дахин ошожо, политическэ, научна, литература болон искусствын асуудалаар һонирхолтой лекци, хөөрэлдөөнүүдые эмхидхээ.

Тэрэшэлэн Аргадын лекторскэ нэгэдэлэй гэшүүд Х. Г. Дамбаев, О. Н. Лапина, А. Л. Дамдинова болон бусад нютагайхидайнгаа дунда хүндэтэй лекторнүүд болоо. Эдэнэр зоной урда гаража, лекци, элидхэл хэхэһээ түрүүн бэлдэһэн тезисүүдээ суг зүбшэн хэлсэдэг, дутуу дундануудыень элирүүлжэ, заһабари, нэмэлтэ хэдэг. Хэһэн лекцинүүдынь зоной ажабайдалтай нягта холбоотой байжа, шагнагшадые һонирхуулдаг.

Мүн Гаргын лекторнүүдэй нэгэдэл (хүтэлбэрилэгшэнь М. Батуев) һүүлэй үедэ хүдэлмэреэ нилээд һайжаруулаа. Эндэхи лекторнүүд һайн бэлэдхэлтэйгээр хөөрэлдөө үнгэргэдэг юм. Ушарынь юуб гэхэдэ, тэндэ бэлэдхэгдэһэн лекци бүхэн рецензидэ үгтэжэ, дутагдалнуудынь зайсуулагдана.

Дырээнэй, Барханай лекторнүүдэй нэгэдэлнүүд хүдэлмэреэ шэнэдхэн табижа байһыень тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Врачууд П. Э. Ширеторов, Ц. Б. Хартухаева, Б. Н. Бухаев, С. П. Буслов гэгшэд колхознигуудай дунда лекци, хөөрэлдөө олон янзын асуудалнуудаар үнгэргэжэ байдаг.

Теэд лекци эмхидхэхэ хүдэлмэридэ үшөөл олон дутагдалнууд бии гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Манай бүлгэмэй дэргэдэхи хүдөө ажахын секци (хүтэлбэрилэгшэнь главна зоотехник нүхэр Кузьмин) хүдэлмэреэ һула тулюураар ябуулдаг байһаар. Энэ секцидэ һайн бэлэдхэлтэй олон мэргэжэлтэд бии аад, колхознигууд болон механизаторнуудай дунда лекци, элидхэл тон үсөөн уншагдана. Түрүүшүүлэй дүй дүршэл согсолхо, олоной дунда нэбтэрүүлхэ хүдэлмэри муугаар ябуулагдана. Тэбэшье, партиин айкомой бюрогой заседани дээрэ шангаар шүүмжэлэгдэһэнэй һүүлээр, тус секци хүдэлмэреэ эрид һайжаруулха зорилготой, хэмжээ абажа байна.

Бүхы дутагдалнуудаа түргэн зайсуулжа, һайн шанартай лекци, элидхэл болон хөөрэлдөө зоной дунда олоор хэхэ, тэдэнэй ажал хэрэгтэнь туһаламжа үзүүлхэ зорилго табинабди.

Х. Бадмаев, Курумканай аймагай «Знание» бүлгэмэй правлениин түрүүлэгшэ.

КУДАРЫН АЙМАГТА

УРАНҺАЙХАНАЙ ХАРАЛГА

Аймагай уранһайханай харалга болэжо дүүрэбэ. Харалгада соёл гэгээрэлэй бүхы эмхи зургаанууд, колхозой клубууд хабаадалсажа, Тамирай хүдөөгэй клубай уранһайханай самодеятельностиин коллектив түрүү һуури эзэлээ.

Һайн бэлэдхэлтэй ерэжэ, бэлиг шадабаряараа шалгарһан коллективүүдтэ үнэтэ шангууд барюулагдаа.

ГАЗАРАА УҺАЛНА

Калининай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд хадалан, сабшалан дээрэһээ үндэр ургаса хуряажа, ниитынгээ малда тэжээл ехээр бэлэдхэхын тула эршэмтэйгээр тэмсэнэ. Саһанай хайлажа эхилһэнһээ хойшо эндэ 200 гаран гектар сабшалан һайрамай уһаар уһалагдаа. Мүнөө газар уһалалгаяа үргэлжэлүүлһээр.

ХЭЛЭҺЭН ҮГЭДӨӨ ХҮРӨӨ

«Путь к коммунизму» колхозой хоёрдохи комплексно бригадын гэшүүд (бригадирынь нүхэр Игумнов) хадалан, сабшалан дээрээ 1000 тонно наг шэбхэ гаргаха уялга абаһан юм. Бригадынхид хэлэһэн үгэеэ хэрэг дээрэнь бэелүүлжэ, богонихон сагай хугасаа соо 1600 тонно наг шэбхэ гаргажа, сабшалан дээрээ тарааба.

Колхозой правлени энэ бригадада дамжуулгын Улаан туг, мүнгэн шан барюулаа.

ЭЛЕКТРЫН ГАЛ НОСОБО

Сталинай нэрэмжэтэ колхоз электростанци барижа, ашаглалгада оруулба. Тиигэжэ колхознигуудай гэрнүүдтэ, правлени, клубта, малай байрануудта электрын гэрэл нособо.

Колхознигууд һаяхан Майн Нэгэнэй үдэшые һаргама гэрэлтэй клубтаа хүхюу сэнгүүгээр үнгэргөө.

Г. Цыденов, М. Очиров.

Театрынхидай концерт

Бурят-Монголой драмын театрын артистнар Яруунын аймагта ерээ. Һая артистнууд «Коммунизм» колхозой клуб соо Цырен Шагжинай зохёоһон «Хабарай дуун» гэжэ зүжэгые колхознигуудта харуулба.

Суглараг шад артистнарай табиһан наадые һонирхон хаража, ехээр һайшааба.

Д.-Н. Чимитов.

Уялгаяа үлүүлэн дүүргэбэд

☆ «Забайкаллес» комбинадай модошод бүгэдэарадай һайндэр—Майн 1-ниие ажалай ехэхэн бэлэгүүдээр угтаһан юм. Һайндэрэй хүндэлэлдэ модошодой дунда мүрысөөн үргэнөөр дэлгэржэ, ой тайгаар һүхэ хэрөөгэй абяан сүлөө забдагүй зэдэлдэг болоо һэн.

Комбинадай модошод апрель һара соо 250 мянга гаран кубометр модо шэрэхэ гэһэн уялгаяа 10 мянга гаран кубометрээр үлүүлэн дүүргэбэ. Тэрэнэй ашаар, түсэбһөө гадуур 200 гаран вагондо һайн шанартай модон ашаалагдажа, арадай ажахыда ябуулагдаа.

Н. Тюриев.

☆ Хангил үндэр хада уулануудай дунда хүгжэн ургажа байһан **Городок городой горнягууд** Донбассай шахтер Николай Мамайн үүсхэлдэ харюу болгон түсэбөө үлүүлэн дүүргэхын түлөө тэмсэнэ.

Жэшээлхэдэ, Холтоһон руднигай В. Поповой хүтэлбэрилдэг горнягуудай комплексно бригада ходо һайн амжалта түйладаг юм. Энэ бригадынхид майн һайндэрэй хүндэлэлдэ 2000 тонно руда малтаха гэһэн уялгаяа болзорһоонь урид үлүүлэн дүүргэбэ. Бригадын гэшүүн бүхэн халаан соогоо 4,36 тонно руда малтаха даабаритай аад, 10,2 тонно хүрэтэр малтана.

А. Ткач.

Үнинэй багшын үльгэр жэшээ

Үндэршэг аад, маряагүй, сагаан шарайтай багша хэдэн шабиие бодхоожо асуугаад, хэр зэргээр ойлгоһыень лаблаба. Үхибүүн бүхэнэй «зүб» байса тодоор харюусахада, багшын зосоо баярай ольһон бадарна янзатай, урматайгаар ород хэлэ бэшэгэй дүрим саашань заана. Энэ — Хориин аймагай Улаан Одоной эхин һургуулиие даагша Цэдэнжап Сультимович Сультимов гээшэ.

Багшын ажалда бэеэ зорюулха гэһэн Цэдэнжабай нангин хүсэлынь 1931 ондо дардам харгыдаа ороо. Тэндэ һургуулитай болоһон, арбан наймаяа алхаһан Цэдэнжап анхан ороһон һургуулидаа багшалжа эхилээ бэлэй. Тэндэ гурбан жэл багшалаад байтараа, эрдэм мэргэжэлээ дээшэлүүлхын тула Улан-Үдэ ошожо, багшын институдай буряад хэлэ, литературын факультедтэ ороһон юм. Бэлиг оролдолго ехэтэй байжа, дээдэ һургуули һайнаар дүүргэхэдэнь, һураашань факультедтэ багшалхаар үлээгээ һэн. Тэндэ хэдэн жэл хүдэлмэрилхэ зуураа, түрэлхи хэлэнэй багшанарые бэлдэхэ хэрэгтэ хүсэ шадалаа, мэргэжэл шадабаряа гамнадаггүй байгаа. Цэдэнжап Сультимовичта заалгаһан багшанар республика соо, хоёр аймагай округтошье олоороо ажаллажа байдаг.

...1941 он. Энэ жэл залуу багша һурагшадаа орхёод, Эхэ ороноо харин дайсадһаа хамгаалалсахаяа буу барижа мордоо һэн. Цэдэнжап Сультимович Совeтскэ Армиин албанда байхадаа сэрэгшэдэй дунда ойлгуулгамжын хүдэлмэри ябуулдаг байгаа. «Дайсанаа даража, даагаа унадажэ, дархан солоо нэрлүүлээ» гэжэ байбди. Тиихэдэ капитан нэрэ зэрэгтэй болоһон багшамнай үбсүүндээ орден, медаль яларуулһаар, нютагаа бусажа ерээ бэлэй.

Амгалан ажалдаа бусажа, анхаһайнгаа мэргэжэлээр Цакирай, Үнэгэтэйн, Хориин дунда һургуулинуудта ажаллаба. Тиихэдээ мэргэжэл шадабаряа ходо дээшэлүүлжэ, өөрынгөө дүй дүршэлые залуу багшанарта дамжуулан үгэдэг, ажалдань туһалдаг байгаа. Цэдэнжап Сультимович һургаһан үхибүүн бүхэнэйнгөө зан абариие, шадабариие һайн мэдэдэг юм. Һаяхан һургуулидань иимэ ушар болоо. Гурбадахи классай һайн тоотой хоёр хүбүүд хабар боломсоор, хэшээлдээ хайша хэрэгээр хандадаг, заримдаа гэрэйнгээшье даабари дүүргэнгүй ерэдэг болобо. Тиихэдэнь һанаагаа зобожо, тэрэнэй шалтагааниие элирүүлхэ гэжэ оролдобо. Тэдэ шабинарай түрэлхидтэ ошожо хөөрэлдэхэдэнь, газаа дулаархада мүнөөхи хоёр наада намнадаг, үрхэ агнажа үдэрөө барадаг, тиигээд номоо үзэхэ саг олдодоггүй, эсэшоод ерэдэг байба. Цэдэнжап Сультимович түрэлхидтэйнь, мүн һурагшадтаяашье һайса хөөрэлдэжэ, сагаа яажа хубааарилха заабари үгэһэн, һэн шэнэгээ дүүргэлтые хэдэн удаа шалгаһан байгаа. Уданшьегүй тэрэ хоёр шабинар гуримтай журамтай, номдоо бэрхэ болоо һэн. Цэдэнжап Сультимович һурагшадайнгаа түрэлхидтэ хүндэтэй юм. Түрэлхидые суглуулжа, үхибүүдээ гэртээ яажа хүмүүжүүлхэб, һуралсалдань яажа туһалхаб гэхэ зэргын хөөрэлдөө, лекци эмхидхэдэг.

Үхибүүдые хүмүүжүүлхэ, һургаха хэрэгтэ габьяатай байһандаа Цэдэмжап Сультимович БМАССР-эй һургуулиин габьяата багшын хүндэтэ нэрэзэргэдэ хүртэнхэй.

Ц. С. Сультимов Улаан Одоной эхин һургуулиие даагшаар хүдэлхынгөө хажуугаар, колхозой партийна эхин организациин секретаряар ажаллажа байдаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Габьяата багша Ц. С. Сультимов хэшээл хэжэ байна.

Ц. Дандаров, манай корр.

Искусствын бэлигтэй ажал-ябуулагша

БМАССР-эй искусствын габьяата ажал-ябуулагша Григорий Аронович Иофинай түрэһэнһөө хойшо 50 наһа хүрэһэнэйнь, театрта хүдэлжэ эхилһээр 30 жэл болоһонойнь ой гүйсэбэ.

Нүхэр Иофинай творческо ажалябуулга хадаа бэлигтэй бэрхэ эмхидхэлшэ, дэлисэ ехэтэй ниитын ажал-ябуулагша байһыень тодоор харуулна. Режиссер Г. А. Иофин хамтадаа 25 элдэб бүжэг зүжэг найруулан табиһан, 50 шахуу концерт тааруулжа, ажалшадта харуулһан байхаһаа гадна, багшалха, шэнжэлэлэй хүдэлмэри хэхэ болон захиргаанай талаар эсэшэ сусашагүйгөөр ажалладаг.

1931 онһоо эхилээд, Григорий Аронович театральна һургуулиин директорээр, үндэһэ яһатанай искусствын студиин таһагые даагшаар, театральна дээдэ һургуулиин авторска факультедэй деканай туһалагшаар, гүрэнэй театральна институдай директорээр хүдэлхэ зуураа, театрын асуудалаар теоретическэ хүдэлмэри эршэмтэйгээр ябуулдаг байгаа. 1940 ондо «Актерай шадабари» гэжэ кафедрын доцентын нэрэзэргэ тэрээндэ олгэгдоһон байна.

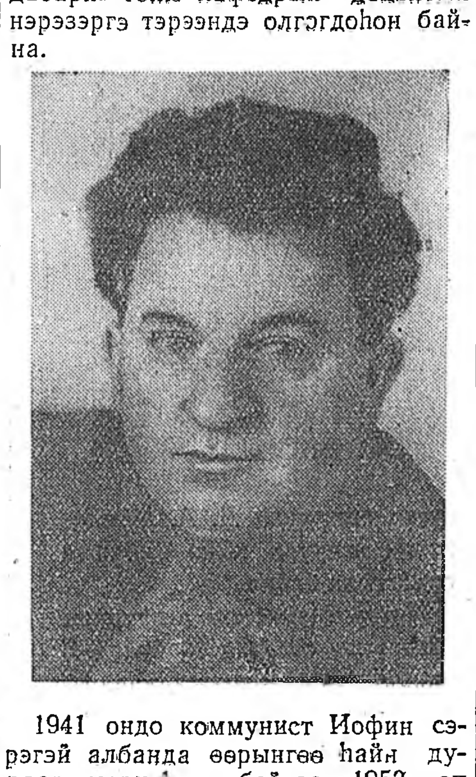

1941 ондо коммунист Иофин сэрэгэй албанда өөрынгөө һайн дураар мордоһон байгаа. 1953 он болотор Уһан-Сэрэгэй Флодто алба хэжэ, дайсантай эсэргүүсэн дайлалдаха зуураа, габьяатай байһан тулада Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайшалхы хоёр орденоор, хэдэн медаляар Григорий Аронович шагнагдаһан байха юм.

Бэеэрээ бэрхэшээлые дабажа гараһан туладаа хүн зоной ажабайдалые гүнзэгыгөөр ойлгодог байһаниинь режиссерайнь ажалда айхабтар туһатай байдаг.

Мүнөө Григорий Аронович Иофин Бурят-Монголой ород драмын театрын ахалагша режиссер болон директор байха зуураа хүсэ шадал, зориг түгэлдэр ажаллажа, арад ниитые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулжа байна.

50 наһа гүйсэһэнтэйнь, театрта хүдэлһөөр 30 жэл болоһонтойнь дашарамдуулан, Григорий Аронович Иофиниие амаршалха зуураа, саашадаа шэнэ шэнэ һонирхолтой зүжэгүүдые найруулан табихыень хүлеэхэ байнабди.

Ю. Коршун, режиссер.

Б. САНЖИН

Шэнэ заншал

☆ РАССКАЗ ☆ ☆

Үргэн үйлсын хоёр талаар баригдаһан шэнэхэн гэрнүүдэй сонходо наранай туяа тудажа, нюдэ һаргамаар ялалзана. Игаабари газарнуудта зүүн шэнги үзүүртэй нарайхан ногоон бултайгаад, үлэ мэдэг ногоорjo харагдана. Гэрэй хорёо дээрэ эрэ тахяа һүрэжэ гараад, намһаа һүрхэй, намһаа сортоотой амитан дэлхэй дээрэ үгы гэһэндэл, шадалай хүрэхысэ шанга хоолойгоор хуугайлна. Энэ үйлсын айлнуудай газаахи залуухан уляангирнуудай һалаа мүшэртэ бүлсылдэһэн гүлгэн соохи шүмбэгэр нялха набшаһад дабирхайлиг, нялдамхай мансыдаа багтахаяа болёод, дэлбэ түрижэ, элдин наранай элшэ, агаарай дулаахан амисхал тээшэ тэгүүлэн байна. Мүн һүүлэй жэлнүүдтэ һуулгагдаһан яблонинууд, жэмэстэ һөөгүүдшье, эндэ лаб түбхинэһэн янзатай, набша намаагаа надхуулхаяа забданхай. Үбэлдөө уруу дорой, нэтэрүү ябадаг борбилоонууд, мүнөө һэргэлэн долгонсог юумэд, модонһоо модондо дүүлин ниидэсэгээн, юушьеб зүбшэжэ хөөрэлдэжэ байһандал, «чив-чив», «жив-жив» гэлдэнэ.

Үйлсын баруун бэедэ, тээ хойгошогуур баригдаһан урдуураа гурбан сонхотой, ара талада террасатай шэб шэнэ гэрэй набтархан шүргэ хашаа дотор заахан хүнэгүүд, хүрзэ, хамуур бариһан үхибүүд дүүрэн. Шаг шууяан болоно.

Энэ гэрэй эзэн Зоригтын Жаргал гэдэг, һүбэлгэн бэрхэ янзын, дүшөөд наһанай хүн, халуун үдэр сэзжээ сэлеэд хэбтэхээр сэсэрлиг садтай болохоёо бодомжолоод байгаа юм.. Жаргалай һамган, бага хүбүүн басаган хоёрынь иимэ һонирхолтой хүдэлмэриһөө юундэ таһархаб даа. Баһа хотоной багашуул юунһээ гээгдэгшэ һэм, түбһэндэ, туһамарша хүнүүд ха юм,—заримдаа, магад, яршагтай байгаашье һаань, олоной олигтой гэжэ нилээд туһалалсана.

Тротуарай захаар таригдаһан олон уляангир, сонхо тушаа һуулгагдаһан мойһоной узуурай түхэреэн хонхосогууд соо үхибүүдэй хүнэгөөр зөөжэ адхаһан уһан булархай газартаа хабатайгаар шэнгэжэ байна.

Хашаагай хойто ханын үбэрөөр һэлгэсэлдүүлэн, зурылгажа таригдаһан шабха уляангирнууд, сагдуул хасууринууд үе мүсөө тэнижэ, наранда игаан һууна.

Түрүүн бэлдэһэн метр тухай үргэн, хахад метрһээ үлүү гүнзэгы нүхэнүүд соо Жаргалтан яблони һуулгана. Үхибүүд хара шорой, уһа зөөжэ, һахы һалаг болоно.

—Гурба-дүрбэн жэлһээ сад соохи яблониин һүүдэртэ стол табяад, сайлажа һуухабди. Нюдаргын зэргэ яблоканууд толгой дээрэмнай сэрбыжэ байха. Дураа хүрэхэдөөл, һуумгашаа таһалаад абахабди,—гэжэ Жаргал һамгандаа һайрхана.

— Яагаашье һэнгэргүй урид аматайбши даа. Түрөөдүй хүүгэндэ түмэр үлгы түхеэрбэ гэһэндэл аашалнаш,—гээд һамганиинь зэмэлнэ.

— Тундрадашье яблока эдеэшэдэг болоо бшуу. Бидэ юундэ ургуулжа ядахабибди? Хойто хабар малина, үхэр нюдэ, вишни тарихабди. Тиихэдээ варени шанахаяал мэдээрэй!—гэжэ Жаргал һамганайнгаа тоосоогүйгөөр хэлэһэндэ улам гаарана: Тиигээд энээнһээ уламжалан, хаана ямар эшэ, ямар жэмэс тарихаяа алхамаараа хэмжэжэ, гараарга заажа байгаад, шуналтайгаар хөөрэжэ оробо.

Айлшадай ерэхэһээ урид үшөө юу хээ бэлдэхэ ёһотой байһан һамганиинь үбгэнэйнгөө хөөрөөндэ заахашье һамааранггүй, үлэһэн яблоняа хуу һуулгаха гээд ярана. Гэбэшье, гурбахан нүхэнэй үлөөд байхада:

—Зай, ажалша нүхэд, пигээд хүдэлмэреэ дүүргэе даа. Эдэ гурбые ондоо зон тариха. Мүнөө таанар гэртэ орожо, айлшад бологты. Эдэ модонуудһаамнай томо яблока ургаха. Тиихэдэнь таанадаа яблокаар хүндэлхэбди,—гэжэ Жаргал үхибүүдтэ хэлээд, хубсаһанайнгаа шорой тооһо гүбибэ.

Үхибүүдшье һэр-мэр гэлдэшэнэ.

— Хэзээ яблока ургахаб?—гэжэ сахалайтаһан нюуртай нэгэ заахан хүбүүн асуугаад, «хорд» байса нюһаа татаба.

— Абамни городһоо томо-нуу-уд яблока асараа һэн,—гэжэ нэгэ басагахан донгодобо.

—Манайхи баһа яблока таринхайбди,—гэжэ үшөө нэгэниинь хөөрэбэ. Тиигэһээр тэдэ «ажалша нүхэд» ямар нэгэ асари ехэ барилга дүүргээд, дээдын газарай хүтэлбэрилэгшэдтэй уулзахаяа ябаһан суута хүнүүд мэтэ, томоотой, урма баяртай юумэд, Жаргалай шэнэ гэртэ түрүүшын айлшад боложо ороо һэн.

Үдэшэлэн тээ Жаргалай шэнэ гэрые толлолгодо уригдаһан айлшад сугларжа эхилбэ. Колхозой аха заха үбгэн, Мүнхэ баабай гэдэг, хэлсээтэ сагтаа хэнһээшье урид ерэбэ. Уданшьегүй сомон зүблэлэй түрүүлэгшэ Дулма Гомбоева колхозой центртэ модо тариха, сад ургуулха ябадал анха үүсхэһэн Эрхэтын Эрдэни хоёр ерээд, уряалта айлшад бэшэ, харин албанай хэрэгээр ябаһан хүнүүд шэнги, Жаргалай газаа таригдаһан модо, яблони хуу тоолоод:

—Хорин табые һуулгаабди гэжэ түгаар хэн хэлээ бэлэй? Хорин дүрбэн эшэ байна ха юм. Хэлсээгээ эбдэхээ һанаба гүбди?—гээд Дулма Гомбоева Жаргалда шангарба.

—Үгы, үшөө гурбан яблони таригдаха. Тиихэдээ хүсэхэл,—гэжэ гэрэй эзэн тайлбарилаад, хашаагай үбэртэ үндэһыень шоройгоор хушаһан яблонинуудые зааба.

—Теэд һуулгаад орхихогүй юундэ гамнаа хүмши?—гээд Эрдэни хүндэлдэбэ.

— Таригдахал даа. Айлшад, гэртэ орогты!—гэжэ Жаргал уриба.

Хоёр айлшан Жаргалай үгэдэ этигэһэн хэбэртэй боложо, нюур нюураа харалсаад, гэртэ оробо.

Гэртэ гал түлигдэнхэй, уни бутарма дулаахан, уужам салуу. Нарһан модоной зохид үнэр тунанхай, сонхын рама, можо будаһан тоһон шэрын шороб хангал хамар сорьёно. Гэр соохи хамаг юумэн шэнэ шэнгеэр, эмхи гуримтайгаар харагдана.

— Жаргалтамнай гоё гэгшын ордонтой болоол,—гэжэ Гомбоева нюдөө гүйлгэн хэлэбэ.

— Ёһоор даа. Гараа гаргагдаал гээшэ. Жаргалай аша гушанарта хүрэхэ: Иимэ һүрхэй гэр эндэмнай хомор байха, —гэжэ гэр барилсаһан удамарша дархан далимда бэеэ магтаадхина.

— Толлолго хэмээр байшан байна. Зүгөөр лэ һуулгаха модонойнгоо тоо хүсөөгөөгүй аад, айлшадые урихамнай хайшаа юм ааб, колхоз соохи шэнэ заншалаа эбдэжэ байна бэшэ аал? Зон нүхэд, юун гэжэ бодонот?—гэжэ Эрхэтын Эрдэни дахин шангархаяа һанаба.

— Айлшад, хүлисэжэ хайрлагты! Хрущев Булганин хоёр хүндэтэ айлшадаар Энэдхэгтэ ябахадаа, эб найрамдалай дурасхаал болгон, Бомбей хото шадар һүнэй фермын газаа модо тарижа орхёо һэмнай. Манайхиншье хүндэтэ айлшадтаа тарюулхаяа гурбан яблони зорюута үлөөһэн байхабди, тэдэ гурбыемнай һуулгажа үгыт даа. Манай шэнэ гэртэй болоһоной, сэсэрлиг садай һуури табиһанай дурасхаал болог лэ. Тиихэдээ һуулгаһан эшын тоо хорин табанһаа үлүү гараха,—гэжэ Жаргал дарау түбшэнөөр хэлээд, хэн юун гэгшэ aаб гэһэндэл, айлшадайнгаа нюурые харасагаан байба.

—Маша зүб!

—Ёһоор зохид юумэ Жаргал һанаа байна.

— Жаргал яагаа мэхэтэй гээшэб, дашарамда манаа заража абахань ха юм,—гэлдэн, айлшад энеэлдэһээр, хүхиһөөр газаашаа булта гараба.

—Үтэг газарай үрэжэл ехэ, үбгэд хүгшэдэй дүршэл ехэ гэдэг бэзэ: Мүнхэ баабай, ажалша мэргэн гараараа мандаа энээхэн жэмэстэ модо үтэгтэ газартамнай тарижа үгыт даа, гүйнаб,—гээд, Жаргал пагсагар үндэһэтэй, һалаа мүшэрөөр олон, гүлмэрхэн яблони асаржа, шорой дээрэ табиба.

Мүнхэ баабай бодолгото боложо байнгүй:

— Тарингүй яахабиб! Ургаа хадань намайгаа дурдажа, һанажа байхалта. Урдань дасангай ламанарта-модо, мойһо тарихадамни ургаад лэ байгша һэн даа,—гэжэ урматай хүхюунээр хэлэмсээрээ, газарта хэбтэһэн хүрзэ абаадхиба. Тиигээд бэлдээтэй нүхэн соо хэдэн хүрзэ хөөхир шорой хээд, бага балшар үхибүүндэ үлгы заһажа байһандал адляар боомэйлэн, тэрэнээ жэгдэлээд, досооһоонь шагайн зэргэ хоёр-гурбан монсо-сонсо шулуу абажа хаяад, яблоняа дүмүүхэнээр һуулгаба. Тиинэн бэеэрээ тойрожо байжа харасагаагаад, олон һалаа мүшэртэй талыень урда зүг руу хандуулан, болгоомжотойгоор эрьюулэн табижа сэхэлээд, юундэшьеб һалганаһан гараа яблониин эшэһээ абангүй, Жаргалай заахан хүбүү дуудаба:

—Зориг, намдаа хамһалса. Иигээд—сэхэ бараад бай: Энэшни бидэ хоёрой модон болохо. Шимни залуугаараа харууһалжа, уһалжа, ургуулхаш,—гэбэ:

Зориг энэ ехэ хэрэгтэ оролсоһондоо олиггүй баярлан, яблониин эшэ бариба. Мүнхэ баабай бамбагар шорой ехэ сэхээр хүрзэдэхэ зуураа, эрдэмтэ сэсэрлигшын лекци уншажа байһандал, бишыхан туһалагшадаа заабарилна:

— Модон гээшыеш ургажа байһан шэгээрнь, гэмтээнгүй һуулгаха хэрэгтэй. Үндэһэ шорой хоёрые хамта абаһаниинь һайн байна, шорой түрэһэн эхэнь гээшэ бшуу. Шэнэ газартаа бүхэжэжэ ургатарнь, үмдэ тэжээлээр таһалдуулхагүйш.

Энэ ажалдаа үбгэн һамааржа, тухагүй байһанаа, һаял эрьежэ хараба. Тиихэдэнь тэндэ Дулма Гомбоева Эрдэни хоёр баһа нэгэ-нэгэ эшэ һуулгажа, тэдэндэ хүнүүд туһалжа байба.

—Үбгэн залуу хоёр таанадые мүрысөөндэ уринабди. Хэнэймнай тарималһайнаар ургагша ааб?—гэжэ Мүнхэ баабай хүхинэ.

— Болохол даа. Шанарайшье талаар, хурдалалгыншье талаар хамаагүй,—гэжэ Эрдэни мүн лэ хүхюутэйгөөр харюусаба.

— Хүдэлмэри хээгүй хүн юумэ эдихэгүй юм гэһэнэй ёһоор, Жаргалнай манаа гэнтэ абиртуулжа байгшаа гү, уһа зөөхэ байна,—гээд, тугаарайхи дархан хоёр хүнэг баряад, боошхотой уһан тээшэ ошобо.

Тарилгашад яблонинингаа нүхэнүүд соо обойтор шорой хэжэ дүүргээд, тэрэнээ гэшхэн байжа нягтаруулаад, уһанай тогтохо түхэреэн түхэреэн хонхосог заһана. Тэдээн соонь хүнэг хүнэгоор уһа зөөхэ хүнүүд бэеэ заһаад байба.

—Жаргалайнгаа шэнэ гэрэй «арамнай» дээрэ ехэ дэмбэрээтэй юумэ хээбди. Жаргалтамнай үхибүүд үрэ жэмэс хоёрые тэгшэ үдхэжэ һууг лэ,—гэжэ Мүнхэ баабай юрөөл табиба.

—Шэнэ гэр бариһан айл бүхэн хорин табан эшэһээ доошо бэшэ модо, яблони һуулгаха ёһотой гэһэн үүсхэлнай мүнөө колхоз соохи заншал болоо. Теэд колхозоймнай центрынхидэй бултадаа сэсэрлигтэй болоходонь яаха юм?—гэжэ Дулма Гомбоева Эрдэни Эрхэтүевичта хандаба.

—Иигээд колхознигууднай тарижа орохонь. Түрүүшын хараасгай ниидэжэ ерээд, манай эндэ уурхайгаа заһаа ха юм,—гэбэ Эрдэни.

Жаргал айлшадаа гэртэ орохые уриба. Элбэг эдеэ хоол табяатай столой тэдэниие хүлеэжэ байһаниинь эли aaб даа. Духаряа мүргэлдүүлхэ шалтагааншье яһала бии ха юм. Шэнэ гэр, сэсэрлигэй һуури табилга, колхоз соохи шэнэ заншал, айлшадай һуулгаһан дурасхаалта яблонинууд, хабарай һайхан саг—эдэ бүгэдые юундэ тэмдэглэхэгүй гээшэб. Иимэ ушарта энеэдэ наадан, шог зугаа барагдахань һэн гү? Зүгөөр, хамтын ажал хүдэлмэри, хойшонхи ажабайдал тухай хэлсэнгүй саг үнгэргэжэ яагаад болохоб.

Айлшадай гэнтэ мэдэн гэхэдэ, ханын часы хоёр годлёо һундалдуулаад, ханхан гэтэр дохёо үгэбэ. Хүн бүхэн үглөөгүүр эртэ ажал хүдэлмэридэ гараха байһан туладаа, «улхархайгаа бусалгахаяа» гэр тээшээ яраба.

Электрическэ лаампын ялагар гэрэлтэй таһалгаһаа айлшадай гарахада, тэбэрилдэмэ харанхы байжа, тэдэнэр нюдөө дадхаахын тула хэрэлсы дээрэ байд гэбэ.

Тиихэдэнь модо, яблони һуулгагдаһан үрэжэлтэ газарай үнэр һүниин гаглюунда бүришье һайханаар анхилжа байгаа һэн.

„Байгалай үмэнэ ажаһуудагбди"

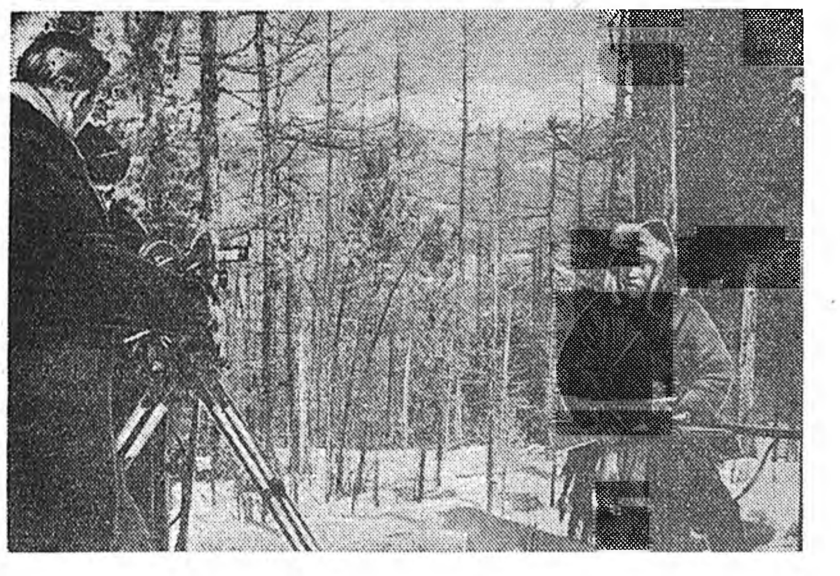

Бурят-Монголой республикын ажабайдалые харуулһан документальна шэнэ кинокартина «Байгалай үмэнэ ажаһуудагбди» гэһэн нэрэтэй байха.

Һаяхан Эрхүүгэй кинохроникын студиин оператор Михаил Дегтярев Ахын аймаг ерэжэ, Байгал шадарай энэ холын нютагай хабарай сагай үзэгдэлые зураглан буулгажа абаба. Кино буулгагшад эмээл мо-рёор Саянай хормойгоор аяншалжа, үзэсхэлэн гоё нуга, нютагуудые буулгахаһаа гадна, суута ангуушан Д. А. Мунконовой агнуури хэжэ ябаһые буулгаһан байна.

Нүхэр Мунконов агнууриин үнгэрэгшэ сезондо 19 булга, 3 шоно, 2 үнэгэ барижа, даалгабаряа холо үлүүлээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: кинооператор Михаил Дегтярев, тэрэнэй туһалагша Василий Шитиков гэгшэд суута ангуушан Д. А. Мунконовые кинодо буулгажа байна.

П. Жужаевай фото-текст.

Бүри гоё болохонь

Хориин аймагай «Путь Сталина» колхозой тосхон жэл ерэхэ тудам үргэдэжэ, болбосон тухэлтэй болоно байна. Һүүлэй хэдэхэн жэлэй хугасаа соо 20 гаран гэр бодхоогдожо, үргэн үйлсэ бии болоо.

Энэ жэл нүүжэ ерэгшэдтэ 10 гэр шэнээр бариха гэжэ колхознигууд өөһэдынгөө хамтын суглаан дээрэ шиидээ юм. Үбэлдөө барилгын ехэхэн хэмжээтэй модон бэлэдхэгдээд, мүнөө шэнэ гэрнүүдэй һууринууд табигдажа байна.

Тэрэнэй хажуугаар колхознигууд Цыден-Дамба Гуруев, Жигжит Цыреторов, Молон Болутов, Цырен-Даши Доржиев, Гурэ-Базар Дашибалданов гэгшэд өөһэдтөө гэрнүүдые барихаар модо бэлдэнхэй.

Мүнөө колхозой центр электрын гэрэлээр тунаагдана. Иигээд ногоо-руулгын хүдэлмэри ябуулагдажа, уданшьегүй тосхоной үйлсөөр набшаһата модод һалбаржа, бүри гоё һайхан болохонь.

Ц-Ш. Ширапов.

Спорт

✪ Студентнэрэй республиканска спортивна наадан эхилбэ. Залуушуул волейболоор, баскетболоор, теннисээр, хүнгэн атлетикээр, велосипедээр, барилдаагаар, хүндые үргэлгөөр, боксоор мүрысэхэ байна.

Түрүүшын үдэрнүүдтэ пединститудай, зооветинститудай волейбольно, баскетбольно командануудай хоорондо наадан болоо. Волейболоор пединститудай басагадай ба эрэшүүлэй команда илажа гараба. Баскетболоор зооветинститудай эрэшүүлэй команда шүүгээ.

✪ Уралай, Сибириин, Дальна Востогой түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ манай республикын эдир боксёрнууд Новосибирск ошоо һэн. Энэ мүрысөөндэ Кемеровскэ областиин боксернууд—нэгэдэхи, новосибирскынхин—хоёрдохи, бурят-монголойхин — гурбадахи һууринуудые эзэлээ. Өөһэд хоорондын мүрысөөндэ манай боксернууд Э. Баяртуев, В. Максимов гэгшэд шалгараа.

А. Михайлов.

Бурят барилдаагаар түрүүлэгшэд

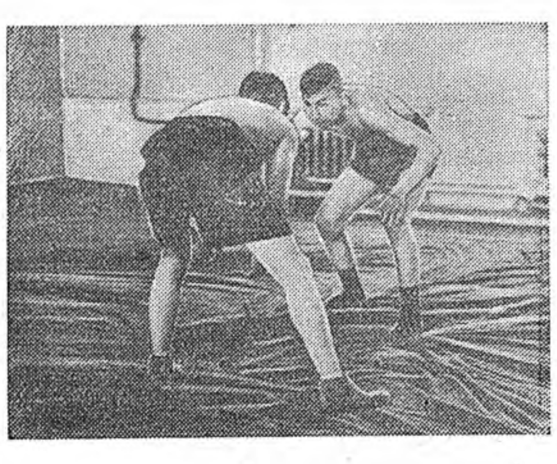

Бурят барилдаагаар республикын түрүү һуурийн түлөө залуушуулай мүрысөөн Улан-Удэдэ һаяхан болобо. Энэ мүрысөөндэ аймаг, городуудай 9 команда хабаадалсаа.

«Спартак» бүлгэмэй спортын байшангай зал соо бамбагар зөөлэхэн ковер дэлгээгдэнхэй. Мүрысөөниинь хүнгэн шэгнүүртэнһээ эхилбэ. Судьягай жэмбүүр ханхинажа, Байкало-Кударын аймагһаа ерэһэн барилдааша хүбүүд—Кушеев Харжеев хоёр (өөһэд хоорондын тулалдаанда) ковер дээрэ гараба. Хараха янзада яһалал шадабаритайхан барилдаашад хэбэртэй. Түрүүшын хэдэхэн секундын үедэ бэе бэедээ халажа ядангы байбад. Харжеевынь гэнтэ хам орожо, хаба шадалаа үзэлсөөн, дүршэл шадабаряа гаргалсаан болошобо даа. Нилээд тулалдаһанай һүүлдэ Харжеевынь оншотой хоноор нүхэрөө газардуулжархёо.

Зэдын аймагһаа ерэһэн Эрдынеев, Түнхэнэй аймагай барилдааша Ошоров хоёрой тулалдаан һонирхолтойгоор үнгэрөө. Ошоровынь сарбуу шүүрэжэ абаһаар Эрдынеевтэ ямаршье заб сүлөө олгуулангүй хаяжархиһан байна. Иигэжэ хүнгэн шэгнүүртэнэй дундаһаа Харжеев 1-дэхи, Кушеев— 2-дохи, Ошоров —3-дахи һуурида гараа.

Хүндэ шэгнүүртэнэй барилдахада бүри һонирхолтой байгаа. Республикын интернат-һургуули дүүргэһэн Цырендоржиев шандааһа шангатай, шамбай солбон байһанаа харуулжа, нэгэдэхи һуури эзэлээ. Хоёрдохи, гурбадахи һууринуудта Цыбикдоржиев (интернат-һургуули), Нимаев (Кяхта) гэгшэд гараһан байна.

Командна түрүү һуурида Байкало-Кударын, хоёрдохидо—Бичурын, гурбадахида — Зэдын аймагай барилдаашад гараа. Городуудай командануудай дундаһаа Кяхтын барилдаашад түрүүлбэ.

А. Игумнов.

ДУЛЬДАРГЫН ҺОНИН

ҺУРАГШАД КОЛХОЗДО ТУҺАЛНА

Энэ жэл колхозуудта малай типовой байрануудые олоор бариха хүдэлмэри эхилэгдээ. Байра бүхэниинь 600 хониной багтаамжатай, дундаа хурь-гадай байха һаруул, дулаан далтай юм. Богонихон болзор соо ганса «Онон» колхоздо 8 тиимэ байра баригдаа. Энээндэ ниитын хүсэн хабаадуулагдаа. Мүн Тончиной 7 жэлэй һургуулиин багшанар, һурагшад 1 байра барижа үгөө. Гадна Табтаанайн дунда һургуулиинхид Калининай нэрэмжэтэ колхоздо 1 байра бариба.

ХОЁР КОЛХОЗ НЭГЭДЭБЭ

Һаяхан Зүдхэлиин сомоной «Ким» «Родина» гэжэ хоёр колхозой 400 гаран гэшүүд сугларжа ниитынгээ суглаа хээд, хамтарха гэжэ тогтообо. Энэ нэгэдэмэл колхоз «Родина» гэжэ нэрэтэй, 260 бүлэ айлһаа бүридэһэн, 450 хүдэлмэришэдтэй, эдүүриин 60 мянган гектар газартай, 990 үнеэтэй, 36 мянган хонитой болоо. Энэ жэлдэ олзонь 5.350 мянган түхэриг болохо юм. Колхоз МТС-һээ 1390 мянган түхэригэй техникэ худалдажа абаад байхадаа, ажал хүдэлмэреэ һайнаар ябуулха аргатай болонхой.

ДУНДА ҺУРГУУЛИИНХИД ТРАКТОРИСТНУУДАЙ КУРС ДҮҮРГЭБЭ

Табтаанайн дунда һургуулиин арбадахи классайхид тэндэнь эмхидхэгдэһэн тракторис-тнуудай курс дүүргээ. Багша Ц. Д. Раднабазарон машина жолоодолго зааһан байна. 14 һурагшад Зүдхэлиин МТС ерэжэ, экзамен бараад, «тракторист» гэһэн нэрэзэргэтэй болоо. Тэдэнэр бултадаа трактористын биледүүдые абаа. Тэдээн соонь хоёр басагад бии. Эдэнэр һургуулияа дүүргээд, колхоздо механизатор боложо хүдэлмэрилхэ байна.

ШАТАРШАДАЙ БҮЛЭ

Дульдургын дунда һургуулиин һуралсалай таһагые даагша Баяр Сампилович Сампилов шатарта ехэ duратай юм. Мүн нүхэрынь муу бэшээр наададаг. Нүхэр Сампилов һургуулидаа шатарай наада эмхидхэхэһээ гадна, өөһэдынгөө хүүгэдые шатарта багаһаань һургадаг байна. Жэшээлхэдэ, 6 наһатай Дондок хүбүүниинь ехэ наһатантай тулалдаад абадаг, мүн 10 наһатай басаган Сэржэмэдэгынь басагадай дунда һургуулиин чемпион болоһон, һаяхан аймагай шатарай турнирта 1-дэхи һуури эзэлһэн байна. Областной турнирта ошожо, муу бэшээр наадаад ерээ. Баяр Сампиловичтан гэртээ үе үе болоод лэ турнир хэжэ байдаг.

Б. Дамдинжапов.

Ага.

Ургажа байһан тосхон

Урдань хэдэхэн гэрэй байһан газарта, Улгана мүрэнэй эрьедэ, 1953 ондо Курумканай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой үүлтэртэ малай фермын байра баригдажа эхилээ һэн. Тэрэ гэһээр ехэ саг үнгэрөөгүйшье һаань, тэндэ Уланхаан гэжэ томо тосхон бодоо. Фермын байрануудай захаар гушаад колхознигууд өөһэдтөө шэнэ гэрнүүдые барижа, ороһон байна. Тосхон соонь томо магазин баригданхай. Һаяхан баригдаһан электростанци колхознигуудые электрын гэрэлээр хангана. Эндэхи ажалшад һайнаар түхеэрэгдэһэн улаан буландаа сүлөөтэй сагаа хүхюунээр үнгэргэжэ, шэнэ шэнэ кинофильмнүүдые харана. Колхозойнгоо библиотекэһээ һонин номуудые абажа уншана. Уланхаан тосхон жэлһээ жэлдэ бүри ургажа байна. Нёдондо жэл эндэ шэнэ гараж, халтар хара үнэгэнэй фермэ баригдаһан юм. Мүнөө олохон колхознигууд өөһэдтөө гэрнүүдые барижа байнхай.

«Үшөө хэдэхэн жэлэй үнгэрөөд байхада, манай Уланхаан нютаг танигдахаар бэшэ болохо»,—гээд 80 наһатай үбгэн колхозник Музий Казаков энеэбхилнэ.

Ц. Тудупов.

Соносхол

Республикын научна, партийна болон ниитын эмхи зургаануудтай хамтаржа, Бурят-Монголой соёлой институдай Эрдэмтэдэй Соведэй зарлаһан суглаан Соведүүдэй хоёрдохи байшангай ехэ зал соо, 1958 оной майн 12—13-да болохонь. Тэндэ «Бурят-Монголой АССР-эй түүхын», хоёрдохи томой макет зүбшэн хэлсэгдэхэ юм.

Эрдэмтэдэй Соведэй гэшүүд, хоёрдохи томой авторнууд, редколлегиин гэшүүд, рецензентнүүд, дээдэ һургуулинуудай научна хүдэлмэрилэгшэд, городой һургуулинуудай түүхэ, литературын багшанар, республикын болон Улан-Удэ городой партийна, советскэ, комсомольско, профсоюзна эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд, үнинэй большевигүүд, партизанууд, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадагшад, үйлэдбэриин түрүүшүүл энэ суглаанда уригдана.

Соёлой институдай библиотекэ соо, КПСС-эй горкомой политгэгээрэлэй байшан, Горькиин нэрэмжэтэ республиканска библиотекэ соо Бурят-Монголой АССР-эй түүхын 2-дохи томой гар бэшэгтэй танилсахада болоно.

Дуратай хүнэй ерэхэдэ болохо.

Соёлой институдай дирекци.

ХИЛЫН СААНАҺАА

Варшавын университедтэ К. Е. Ворошиловай үгэһэн бэлэг

ВАРШАВА, майн 7. (ТАСС). Һаяхан Польшодо ошоод ерэһэн, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. Е. Ворошилов университедтэ 3.000 научна ном бэлэг болгон үгөө гэжэ СССР-һээ Польшодо байдаг элшэн сайд П. А. Абросимов үсэгэлдэр Варшавын университедтэ ороходоо, университедэй сенадта мэдүүлээ. Тиихэдээ университедтэ саашанхи амжалта туйлахыень СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын хүсэжэ байһые СССР-эй элшэн сайд дамжуулһан байна.

Бэлэгэй түлөө университедэй ректор профессор Станислав Турский үнэн зүрхэнэй баясхалан хүргөө.

Индиин шахтернуудай бүлэнэртэ Советскэ Союз туһаламжа үзүүлбэ

ДЕЛИ, майн 7. (ТАСС). СССР-һээ Индидэ байдаг посольствын советник-посланник Тажибаев премьер-министр Неругай туһаламжын һан жасада оруулхын тулада 20 мянган рупиин чек Индиин гадаадын хэрэгүүдэй министерстводэ мүнөөдэр дамжуулан үгөө. Асансолдо (Баруун Бенгали) нүүрһэнэй шахтада гэмтэлгын болоходо наһа бараһан Индиин шахтернуудай бүлэнэртэ туһаламжа үзүүлхын тулада энэ мүнгэ зөөри ВЦСПС үгэһэн байна.

СССР-эй арадай хатарай гүрэнэй ансамблиин табиһан концертнүүдые Канадада ехээр һонирхоно

ОТТАВА, майн 7. (ТАСС). СССР-эй арадай хатарай гүрэнэй ансамблиин Игорь Моисеевэй хүтэлбэреэр Монреальда табиһан түрүүшын концертые Канадын хэблэл үндэрээр сэгнэнэ.

«Монреаль стар» газетын театральна шэнжэлэгшэ Сидней Джонсон монреальцууд иимэ һонин концерт хэзээдэшье хараагүй юм гэжэ мэдүүлнэ. Энэ концерт мартагдашагүй һонирхолтой байгаа. Олон зоной хабаадалгатай хатар тон ехэ шадабаритайгаар дүүргэгдээ. Бидэнэй үмэнэ эрхим шадабаритай хаташад концерт харуулба гэжэ Джонсон бэшэнэ.

«Молдавская сюита», «Полянка» гэжэ хатарнуудые басагадууд угаа гоёор, солбон бэрхээр дүүргээ гэжэ Джонсон бэшэнэ.

Бусад олон хатар Канадын харагшадта мүн лэ ехээр һонирхогдоо.

СССР-эй арадай хатарай гүрэнэй ансамблиин Игорь Моисеевэй хүтэлбэреэр табиһан концертнүүд Канадын соёл культурын ажабайдалда ехэ событи болоһон, Канадын олониитын анхарал бэедээ татаһан байха юм.

Бундесверые атомна зэбсэгээр хангалгые буруушаана

БОНН, майн 7. (ТАСС). «ФРГ-е атомна зэбсэгээр хангалгые буруушааха нэгэдэл» гэжэ Баруун Германиин организаци НАТО-гэй соведэй сессиин нэрэ дээрэ Копенгаген бэшэг эльгээгээ. Бундесверые атомна зэбсэгээр хангахаһаа арсахые, Центральна Европодо атомна зэбсэггүй зоно байгуулхые энэ бэшэг соогоо дурсагдаһан организаци уряална. ДПА агентствын дамжуулһанай ёһоор тус бэшэг соо иигэжэ заагданхай. «Бундесверые атомна зэбсэгээр хангаһанда орходоо, атомна зэбсэггүй зоно байгуулбал баруун, зүүн оронуудай аюулгүй байдалые үлүү һайнаар хангаха байгаа. Тиихэдэ бундесверые атомна зэбсэгээр хангаха ябадалые немецкэ олониитын гурбанай хоёр хуби тухайнь буруушаадаг байна бшуу.

Бундесверые атомна зэбсэгээр хангаха тухай бундестагай шиидхэбэри гаргаһанда немецкэ арад ехээр һанаагаа зобоно. Ушарынь хадаа бундесверые иимэ зэбсэгээр хангахые «II Вильгельмын политикые дэмжэдэг, Адольф Гитлертэ засагые үгүүлһэн» этэгээдүүд оролдодог байна бшуу гэжэ бэшэг соо онсолон тэмдэглэгдэнэ. Немецкэ арад зүүн болон баруун оронуудай бүхы арадуудтай эбтэйгээр, хани барисаатайгаар ажаһуухые хүсэнэ, түгшүүрилтэ шанга байдал һуларуулха, буу зэбсэг хуряаха хэрэгтэ зохихо хубитаяа оруулалсахые эрмэлзэнэ гэжэ бэшэг соо заагдана гээд мэдээсэл соо саашадаа хэлэгдэнэ.

Центральна Европодо атомна зэбсэггүй зоно байгуулха хэрэгые дэмжэһэн Баруун Германиин 70 профессорэй уряа үүсхэгшэд энэ бэшэгтэ гараа табиһан байха юм.

«Вестфелише Рундшау» газетын мэдээсэһэнэй ёһоор христос шажанда шүтэдэг залуу хүдэлмэришэдэй нэгэдэлэй конференци Дортмундда боложо, тэрээндэ хабаадагшад ФРГ-гэй правительствода бэшэг эльгээгээ. Ракетэнүүдые табиха база түхеэрхые, ФРГ-дэ атомна зэбсэг байлгахые, бундесверые атомна зэбсэгээр хангахые энэ бэшэг соогоо залуу хүдэлмэришэдэй түлөөлэгшэд буруушааһан байна.

Европодо атомна зэбсэггүй зоно байгуулха түсэбые ФРГ-гэй правительство буруушааба

БОНН, майн 7. (ТАСС). Бундестагай гадаадын хэрэгүүдые, мүн ороноо хамгаалха асуудалнуудые эрхилхэ комиссинуудай хамтын заседани мүнөөдэр Бонндо боложо, Центральна Европодо атомна зэбсэггүй зоно байгуулха түсэбтэ ФРГ-гэй правительствын ямараар хандаха байһан тухай зүбшэн хэлсэлгэ болоо.

ДПА агентствын дамжуулһанай ёһоор, ФРГ-гэй оборонын министр Штраус правительствын зүгһөө заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ, энэ түсэбые буруушаагаа.

Францидахи правительственна кризис

ПАРИЖ, майн 7. (ТАСС). Правительство байгуулхые дахяад оролдохо тухай республикын президентын дурадхалые ЮДСР («Эсэргүүсэлтын демократическа, социалистическэ союз») партиин гэшүүн Рене Плевен зүбшөөбэ.

Алжиртахи байлдаан

ПАРИЖ, майн 7. (ТАСС). «Франс-Суар» газетэ иигэжэ мэдээсэнэ. Алжирай национально-сүлөөрэлгын армиин отрядуудай, Франциин сэрэгүүдэй хоорондо һүүлэй үдэрнүүдтэ Алжирта табан зэбсэгтэ тулалдаан болоо. «Франс-Суар» газетын мэдээнэй ёһоор эдэ байлдаануудай үедэ Алжирай патриодуудай талаһаа 276 хүн алуулһан, шархатаһан байна. Харин Франциин сэрэгүүдэй хэды шэнээн хохидоһон тухай мэдээсэгдэнэгүй.

Франциин сэрэгүүд национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөндэ хабаадагшадые хэһээхын тулада Маскара город шадар абалан барилга эмхидхэжэ, «ямар зон байһыень» шалгахын тулада 4 мянган алжирайхидые баряа гэжэ газетэ тэмдэглэнэ.

Бразилида ган гасуур болоно

Бразилиин хэблэлэй мэдээсэһэнэй ёһоор Бразилиин Зүүн-Хойто хубида ехэ ган боложо байна. Хүлөө нютагуудай зон үлэсхэлэндэ дайрагдажа эхилээ. Олон түмэн хүн зон түбхинэжэ һууһан газараа хаяжа городуудта ошоно. Нютагаа урилагшад үдэр ерэхэ тудам олошорно.

(ТАСС).

ТОБШО МЭДЭЭСЭЛНҮҮД

✪ **Баруун Германиин хэблэлэй мэдээсэһэнэй ёһоор ФРГ-гэй бундестагай старейшинануудай совет СССР-эй Верховно Соведэй уряалда харюу болгон октябриин түрүүшын хахадта бундестагай делегацие Москва эльгээхэ гэжэ шиидкээ. Бундестагай бүхы фракцинуудай 12 элитэ депутадуудһаа делегаци бүридэхэ юм.**

✪ **1958 ондо эд бараа андалдан абалсаха тухай, түлөөһэнэй гурим тухай хэлсээн, тэрэшэлэн хоёророной хоорондохи валютануудай тэнсүүри тухай хэлсээн КНДР-эй, Венгриин Арадай Республикын хоорондо Пхеньянда баталагдаба.**

✪ **Хүүгэдэй уранзурагуудай уласхоорондын выставкэ Коломбодо (Цейлон) нээгдээ. Индиин, Цейлоной, Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын, Чехословакиин, Польшын, Болгариин, Советскэ Союзай, Хитадай Арадай Республикын, Америкын Холбоото Штадуудай, Англиин, Норвегиин, Югославиин, дэлхэйн бусад оронуудай хүүгэдэй зурагууд энэ выставкэдэ табигдаа.**

Майн 7. (ТАСС).

Редакторай орлогшо
О. ГОМБОЕВА.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора 46-32, зам. редактора—32-74, отв. секретаря—27-37, отделов: партийной жизни и экономики—47-59, пропаганды и местной информации—35-14, культуры и быта — 34-05, писем трудящихся и переводов—24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия—37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н 00724. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 131.